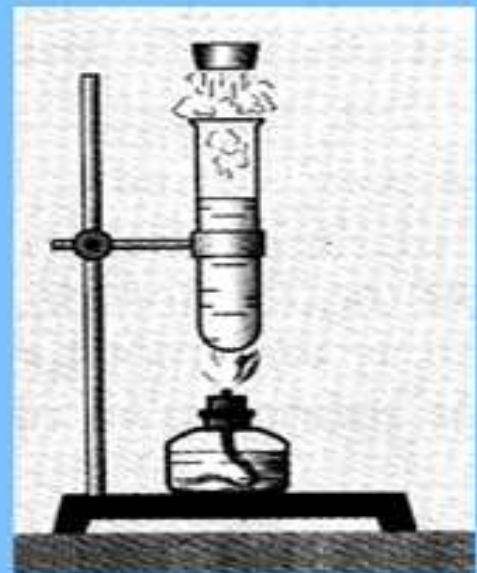

ແບບຮຽນ ເຄມີສາດ

ກະຊວງສຶກສາທິການ ແລະ ກິລາ
ກົມການສຶກສານອກໂຮງຮຽນ
2012

Sponsored by :

BMZ

Federal Ministry
for Economic Cooperation
and Development

ຄຳນຳ

ປຶ້ມແບບຮຽນວິຊາ ເຄມີສາດ ຊັ້ນມັດທະຍົມຕອນຕົ້ນ ສຳລັບປະຊາຊົນ ລະບົບບຳລຸງ ການສຶກສານອກ ໂຮງຮຽນ ເຫຼັ້ມນີ້ ໄດ້ຮຽບຮຽງຂຶ້ນເພື່ອນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນການຈັດການຮຽນ-ການສອນລະບົບບຳລຸງໂດຍອີງອີງ ໃສ່ຫຼັກສູດການສຶກສານອກໂຮງຮຽນ ແລະ ອີງໃສ່ປຶ້ມແບບຮຽນ ຂອງສາຍສາມັນສຶກສາ ທີ່ນຳໃຊ້ໃນປັດຈຸ ບັນ ມາປັບປຸງຄືນເພື່ອຕອບສະໜອງກັບຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການອັນຮີບດ່ວນຂອງສັງຄົມໃນປັດຈຸບັນ ແລະ ໃຫ້ແທດເໝາະກັບແຜນຍຸດທະສາດ ໃນການປະຕິຮູບລະບົບການສຶກສາແຫ່ງຊາດ, ເພື່ອເຮັດໃຫ້ ເບົາໝາຍການສຶກສາເພື່ອທຸກຄົນໄດ້ຮັບຜົນສຳເລັດ.

ເນື້ອໃນໃນປຶ້ມເຫຼັ້ມນີ້ເປັນພຽງຂໍ້ມູນພື້ນຖານເພື່ອໃຫ້ຜູ້ຮຽນ ແລະ ຄູນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນການຮຽນ - ການ ສອນເທົ່ານັ້ນ. ຄູແລະຜູ້ຮຽນສາມາດຊອກຫາຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມຈາກຫລາຍແຫຼ່ງເອກະສານເພື່ອໃຫ້ແທດເໝ າະກັບສະພາບການປ່ຽນແປງຂອງໂລກໃນປັດຈຸບັນ.

ປຶ້ມແບບຮຽນວິຊາເຄມີສາດ ຊັ້ນມັດທະຍົມສຶກສາຕອນຕົ້ນ ທີ່ນີ້ໄດ້ຮັບການລວບລວມ ແລະ ຮຽບ ຮຽງຂຶ້ນ ຕາມຫຼັກສູດວິຊາວິທະຍາສາດທຳມະຊາດ ຊັ້ນມັດທະຍົມສຶກສາຕອນຕົ້ນ ໃນໂຮງຮຽນ ສະບັບ ປີ2012, ເນື້ອໃນທີ່ບັນຈຸໃສ່ປຶ້ມເຫຼັ້ມນີ້ VIII ພາກ 21 ບົດ ຫົວເລື່ອງແຕ່ລະພາກ ໄດ້ຈັດ ຕາມ ລຳດັບ ດັ່ງນີ້: ສິ່ງວັດຖຸ ແລະ ການປະກອບສາຍເປັນສິ່ງວັດຖຸ, ທາດເຄມີ ແລະ ການແຍກທາດຕ່າງໆ, ສູດເຄມີແລະສົມຜົນ ເຄມີ, ອົກຊີແຊນ, ອົກຊິດ ແລະ ຮີໂດຼແຊນ, ໂລຫະດັ່ງ ແລະ ຈຸຮາໂລແຊນ, ອາຊິດ, ບາເຊີ ແລະ ເກືອ, ການຈັດ ແບ່ງທາດຕ່າງໆ, ທາດອົງຄະທາດຈຳນວນໜຶ່ງ.

ໃນການຮຽນຮຽງຄັ້ງນີ້ອາດມີຫຼາຍສິ່ງຫຼາຍຢ່າງຂາດຕົກປົກຜ່ອງສະນັ້ນ, ກົມການສຶກສານອກໂຮງ ຮຽນຂໍຄວາມຮ່ວມມືມາຍັງຄູ - ອາຈານ, ຜູ້ບໍລິຫານການສຶກສາຂັ້ນຕ່າງໆ ແລະ ທ່ານຜູ້ອ່ານຊ່ວຍ ຕີລາຄາ, ປະກອບຄຳຄິດຄຳເຫັນ ສົ່ງໃຫ້ກົມການສຶກສານອກໂຮງຮຽນ ນຳມາເປັນຂໍ້ມູນໃນການ ປັບປຸງ, ດັດແກ້ຄືນໃໝ່ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ວຽກງານດັ່ງກ່າວໄດ້ຮັບໝາກຜົນແລະເປັນທີ່ຍອມຮັບໃນທົ່ວສັງຄົມ.

ກົມການສຶກສານອກໂຮງຮຽນ

ສາລະບານ

ບົດເປີດຫົວເລື່ອງ: ຄວາມໝາຍ ແລະ ຄວາມສຳຄັນຂອງວິຊາເຄມີ	1
ພາກທີ I: ສິ່ງວັດຖຸ ແລະ ການປະກອບສ້າງເປັນສິ່ງວັດຖຸ	2
ບົດທີ 1: ວັດຖຸທີ່ເປັນທາດແຂງ, ທາດແຫຼວ ແລະ ທາດອາຍ (ກົາສ).....	2
ບົດທີ 2: ສິ່ງວັດຖຸທີ່ມີລັກສະນະອາຊິດ ແລະ ບາເຊີ	4
ບົດທີ 3: ຫຼັກການນຳໃຊ້ວັດຖຸໂດຍທົ່ວໄປ.....	6
ພາກທີ II: ສັນຍາລັກເຄມີ ແລະ ການແຍກທາດຕ່າງໆ	7
ບົດທີ 4: ສັນຍາລັກເຄມີຂອງທາດມູນ	7
ບົດທີ 5: ທາດດຽວ, ທາດປະສົມ, ແລະ ທາດສົມບົນ.....	9
ບົດທີ 6: ອາໂຕມ ແລະ ໂມເລກຸນ	12
ພາກທີ III: ສູດເຄມີ ແລະ ສົມຜົນ	14
ບົດທີ 7: ຄ່າເຄມີ.....	14
ບົດທີ 8: ສູດເຄມີຂອງທາດດຽວ ແລະ ທາດປະສົມ.....	16
ບົດທີ 9: ສົມຜົນເຄມີ.....	18
ບົດທີ 10 ການຄິດໄລ່ຕາມສູດ ແລະ ການຄິດໄລ່ຕາມສົມຜົນເຄມີ.....	21
ພາກທີ IV: ອີກຊີແຊນ , ອີກຊິດ ແລະ ຮີໂດຼແຊນ	
ບົດທີ 11: ອີກຊີແຊນ	23
ບົດທີ 12: ອີກຊິດ	25
ບົດທີ 13: ຮີໂດຼແຊນ	27
ພາກທີ V: ໂລຫະດັງ ແລະ ຈຸຮາໂດຼແຊນ	29
ບົດທີ 14: ໂລຫະດັງ	29
ບົດທີ 15: ຈຸຮາໂດຼແຊນ	31
ພາກທີ VI: ອາຊິດ, ບາເຊີ ແລະ ເກືອ	33
ບົດທີ 16: ອາຊິດ	33
ບົດທີ 17: ບາເຊີ	35
ບົດທີ 18: ເກືອ	36
ພາກທີ V: ການຈັດແບ່ງທາດຕ່າງໆ	37
ບົດທີ 19: ການຈັດແບ່ງທາດ.....	37
ບົດທີ 20: ການພົວພັນລະຫວ່າງ ອີກຊິດ, ອາຊິດ , ບາເຊີ ແລະ ເກືອ	39
ພາກທີ VIII: ທາດອົງຄະທາດຈຳນວນໜຶ່ງ	
ບົດທີ 21: ທາດອົງຄະທາດຈຳນວນໜຶ່ງ.....	41

ບົດເປີດຫົວເລື່ອງ

ຄວາມໝາຍ ແລະ ຄວາມສຳຄັນຂອງວິຊາເຄມີ

ວິຊາເຄມີ ແມ່ນວິທະຍາສາດຂະແໜງໜຶ່ງທີ່ຮຽນຮູ້ ແລະ ຄົ້ນຄວ້າກ່ຽວກັບຄຸນລັກສະນະ ແລະ ການນຳໃຊ້ທາດເຄມີຕ່າງໆໃນທຳມະຊາດ ຫຼື ສັງເຄາະຂຶ້ນ. ເພື່ອເຮັດໃຫ້ຜູ້ບໍລິໂພກ ຫຼື ນຳໃຊ້ຮູ້ເຖິງຜົນດີ ແລະ ຜົນເສຍຂອງທາດເຄມີຕ່າງໆ ບັນດາທາດເຄມີເລົ່ານັ້ນ ຄວນໃຊ້ໃຫ້ຖືກຕ້ອງ ເນື່ອງຈາກປະເທດເຮົາ ໃນປະຈຸບັນມີການນຳໃຊ້ກ່ຽວກັບທາດເຄມີເພີ່ມຂຶ້ນເປັນຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍເຂົ້າໃນໂຮງງານອຸດສາຫະກຳ ຕ່າງໆ, ເພື່ອຜະລິດອຸປະກອນ ແລະ ເຄື່ອງໃຊ້ໃນຊີວິດປະຈຳວັນ ຂອງປະຊາຊົນເຊັ່ນ: ສະບູ, ແຟ້ບ ແລະ ເຄື່ອງສຳອາງປະເພດຕ່າງໆ ນອກຈາກນັ້ນຍັງມີວັດສະດຸອື່ນໆອີກຫຼາຍຢ່າງ. ດັ່ງນັ້ນ, ເພື່ອຢາກຮູ້ ແລະ ນຳໃຊ້ທາດເຄມີໃຫ້ຖືກຕ້ອງ ເຮົາຈຶ່ງຕ້ອງຮຽນຮູ້ກ່ຽວກັບຄຸນລັກສະນະ ແລະ ການນຳໃຊ້ທາດເຄມີຊະນິດ ຕ່າງໆ, ເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນຄວາມເສຍຫາຍ ຍ້ອນວ່າ: ທາດເຄມີບາງຊະນິດມີຜົນກະທົບຍາວນານຕໍ່ສຸຂະພາບ ຮ່າງກາຍຂອງຄົນເຮົາ ຫຼື ຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ.

ຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ

1. ວິຊາເຄມີແມ່ນຫຍັງ ?
2. ຜະລິດຕະພັນໃດດັ່ງລຸ່ມນີ້ທີ່ມະນຸດສ້າງຂຶ້ນຈາກທາດເຄມີ ?
  - ກ. ແຟ້ບ
  - ຂ. ຢາປົວພະຍາດ
  - ຄ. ຖືກໝົດທຸກຂໍ້

ພາກທີ I

ສິ່ງວັດຖຸ ແລະ ການປະກອບສ້າງເປັນສິ່ງວັດຖຸ

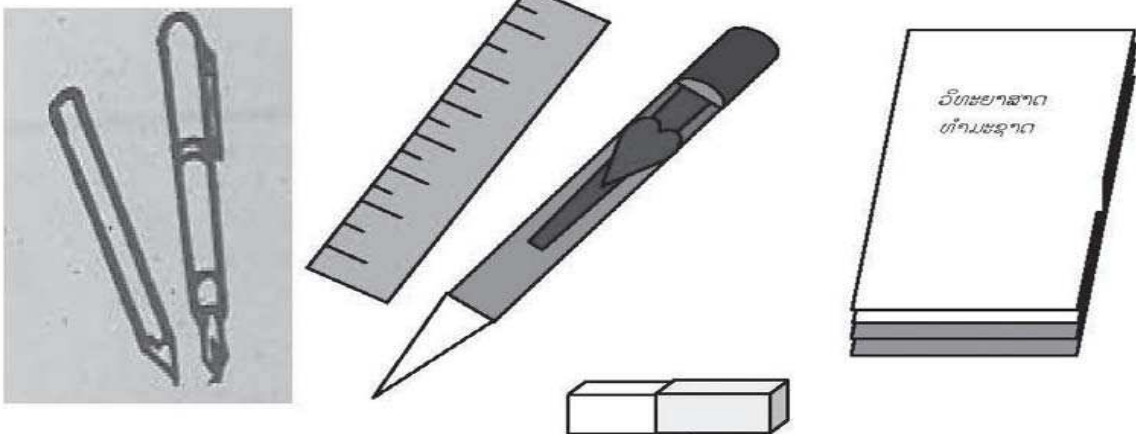
ບົດທີ 1

ວັດຖຸທີ່ເປັນທາດແຂງ, ທາດແຫຼວ ແລະ ທາດອາຍ (ກຶກສ)

I. ການປະກອບສ້າງຂອງທາດແຂງ

ທາດແຂງ ແມ່ນທາດທີ່ສາມາດຮັກສາຮູບຮ່າງອັນແນ່ນອນຂອງມັນໄວ້ໄດ້ ເນື່ອງຈາກອະນຸພາກທີ່ປະກອບເປັນທາດແຂງ ມັນມີຄວາມໜາແໜ້ນສູງ ໄລຍະຫ່າງລະຫວ່າງອະນຸພາກນ້ອຍທີ່ສຸດ ແລະ ແຮງດຶງດູດລະຫວ່າງອະນຸພາກໃຫຍ່ ດັ່ງນັ້ນ, ການເຄື່ອນທີ່ຂອງອະນຸພາກ ທີ່ປະກອບເປັນທາດແຂງ ມີແຕ່ ສັນໄກວຢູ່ອ້ອມທີ່ຕັ້ງອັນດຸນດ່ຽງຂອງມັນເທົ່ານັ້ນ.

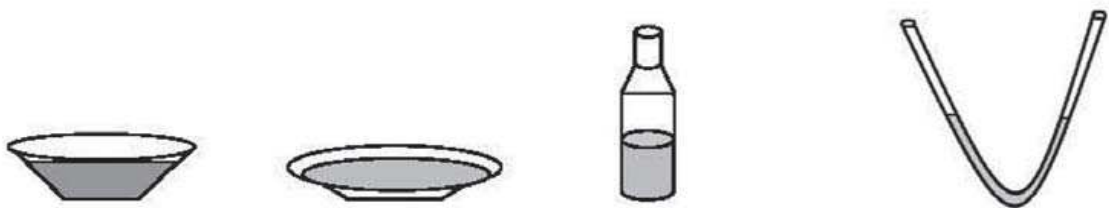
ຕົວຢ່າງ: ສິ່ງເກດການຈັບກັນຂອງບັນດາອະນຸພາກດັ່ງຮູບລຸ່ມນີ້:

II. ການປະກອບສ້າງເປັນທາດແຫຼວ

ທາດແຫຼວເປັນທາດທີ່ປ່ຽນຮູບຮ່າງໄປຕາມພາຊະນະບັນຈຸ ແລະ ໄຫຼຈາກທີ່ສູງຫາທີ່ຕໍ່ໄດ້ ເພາະທາດແຫຼວມີຄວາມໜາແໜ້ນບໍ່ຫຼາຍຖ້າທຽບໃສ່ກັບທາດແຂງ, ຄວາມແຮງດຶງດູດລະຫວ່າງອະນຸພາກມີໜ້ອຍ ບໍ່ສາມາດດຶງດູດກັນໄວ້ໄດ້.

ຕົວຢ່າງ: ສິ່ງເກດການຈັບກັນຂອງບັນດາອະນຸພາກດັ່ງຮູບລຸ່ມນີ້:

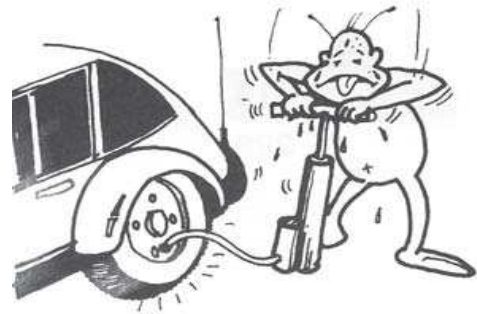

III. ການປະກອບສ້າງເປັນທາດອາຍ (ກົາສ)

ກົາສໃນປະລິມານຈຳກັດໃດໜຶ່ງ ເມື່ອເຮົາໃຊ້ພາຊະນະໃຫຍ່ ຫຼື ນ້ອຍບັນຈຸມັນ, ມັນກໍ່ກະຈາຍ ຢູ່ເຕັມພາຊະນະບັນຈຸນັ້ນ ເນື່ອງຈາກວ່າ: ບັນດາອະນຸພາກຕ່ຳທີ່ສຸດເຖິງຂັ້ນສາມາດເວົ້າໄດ້ວ່າ: ລະຫວ່າງ ອະນຸພາກຂອງມັນບໍ່ມີແຮງດຶງດູດ ເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ.

(ເປົ່າໝາກປູມເປົ້າ)

(ສູບຕົນລົດ)

ຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ

1. ຈອກແຕກ, ໄມ້ຫັກ, ນ້ຳແບ່ງອອກເປັນສອງສ່ວນ, ອາກາດແບ່ງອອກເປັນສອງສ່ວນ ທັງ 4 ກໍລະນີນີ້ ມີອັນໃດສາມາດເອົາສອງສ່ວນນັ້ນມາຕໍ່ໃສ່ກັນ ແລ້ວສາມາດເຊື່ອມເຂົ້າກັນໄດ້.

- ກ. ຈອກແຕກ
- ຂ. ໄມ້ຫັກ
- ຄ. ນ້ຳແບ່ງເປັນສອງສ່ວນ
- ງ. ອາກາດແບ່ງເປັນສອງສ່ວນ

2. ທາດຊະນິດໜຶ່ງເມື່ອບັນຈຸໃສ່ພາຊະນະບັນຈຸໃດກໍ່ປ່ຽນແປງໄປຕາມພາຊະນະນັ້ນໆ ແມ່ນຂໍ້ໃດ?

- ກ. ທາດແຂງ
- ຂ. ທາດແຫຼວ
- ຄ. ກົາສ

ບົດທີ 2

ສິ່ງວັດຖຸທີ່ມີລັກສະນະອາຊິດ ແລະ ບາເຊີ

I. ວັດຖຸທີ່ມີລັກສະນະເປັນອາຊິດ

1.1. ລັກສະນະຂອງອາຊິດ

ເຮົາສາມາດຮູ້ໄດ້ຈາກການຊົມໝາກໄມ້, ໝາກໄມ້ບາງຊະນິດ ມີລົດສົ້ມ, ບາງຊະນິດ ມີລົດຫວານ, ຝາດ... ເມື່ອເອົານ້ຳໝາກໄມ້ມາທົດສອບດ້ວຍເຈ້ຍລົດມັນສີຟ້າ, ໝາກໄມ້ທີ່ມີລົດສົ້ມ ເຮັດໃຫ້ເຈ້ຍລົດມັນສີຟ້າປ່ຽນເປັນສີແດງ, ດັ່ງນັ້ນ ໝາກໄມ້ທີ່ມີລົດສົ້ມມີລັກສະນະອາຊິດ ສະນັ້ນ, ສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ: ອາຊິດຊະນິດຕ່າງໆມີລົດສົ້ມປ່ຽນສີເຈ້ຍລົດມັນສີຟ້າເປັນສີແດງ, ນອກຈາກນັ້ນ ອາຊິດຍັງມີລັກສະນະກັດໜັງ ແລະ ວັດຖຸຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ຫີນປູນ, ໂລຫະ ແລະ ປູນສຸກ...

ດັ່ງນັ້ນ, ການນຳໃຊ້ວັດຖຸທີ່ເປັນອາຊິດ ຫຼື ການເລືອກໃຊ້ວັດຖຸມາບັນຈຸອາຊິດ ຕ້ອງລະມັດລະວັງຄື: ຢ່າໃຫ້ອາຊິດຖືກກັດຜົວໜັງ ແລະ ເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມ ອາຊິດ ຫຼື ສິ່ງທີ່ມີລັກສະນະເປັນອາຊິດ ຄວນຈະບັນຈຸໄວ້ດ້ວຍພາຊະນະທີ່ເຮັດດ້ວຍແກ້ວ ຫຼື ດິນເຜົາ ແລະ ຕ້ອງເກັບມ້ຽນໃຫ້ດີ.

1.2. ການນຳໃຊ້ອາຊິດ

ອາຊິດມີຫຼາຍຊະນິດ, ບາງຊະນິດມີຄວາມຈຳເປັນໃນການບໍລິໂພກ ເຊັ່ນ: ນ້ຳໝາກໄມ້ ນ້ຳສົ້ມປຸງແຕ່ງອາຫານ, ບາງຊະນິດໃຊ້ໃນການອຸປະໂພກ ເຊັ່ນ: ນ້ຳຢາລ້າງຫ້ອງນ້ຳ, ນ້ຳກົດໃສ່ໝໍ້ໄຟ ນ້ຳກົດສຳລັບເຊາະລ້າງໂລຫະທີ່ເປັນໜຶ່ງຢ້ອນອາຊິດມີທັງຄຸນປະໂຫຍດ ແລະ ໂຫດ, ສະນັ້ນ ກ່ອນນຳໃຊ້ອາຊິດແຕ່ລະຄັ້ງຕ້ອງລະມັດລະວັງ ຖ້າເຮົານຳໃຊ້ບໍ່ຖືກວິທີຈະເກີດອັນຕະລາຍເຖິງເສຍຊີວິດໄດ້.

II. ສິ່ງແວດລ້ອມມີລັກສະນະບາເຊີ

2.1. ລັກສະນະຂອງບາເຊີ

ບາເຊີ ແມ່ນທາດທີ່ສາມາດເຮັດໃຫ້ເຈ້ຍລົດມັນສີແດງ ປ່ຽນເປັນສີຟ້າ, ມີລັກສະນະກັດໜັງ ມື້ນ, ມີລົດຝາດ ແລະ ລະລາຍໄຂມັນ ເຊັ່ນ: ສະບູ, ແຟ້ບ, ນ້ຳປູນໃສ, ນ້ຳມັນ...

2.2. ການນຳໃຊ້ບາເຊີ

ບາເຊີ ທີ່ນຳໃຊ້ຊີວິດປະຈຳວັນມີຫຼາຍຊະນິດເຊັ່ນ: ແຟ້ບ, ສະບູ, ນ້ຳປູນໃສ, ປູນດິບ, ຢາສະຜົມ, ປຸຍ....

ຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ

1. ຈົ່ງບອກລັກສະນະຂອງອາຊີດ ແລະ ບາເຊີ
2. ຈົ່ງບອກສິ່ງວັດຖຸຕໍ່ໄປນີ້ທີ່ມີລັກສະນະເປັນອາຊີດ ແລະ ລັກສະນະເປັນບາເຊີ ເຊັ່ນ: ນ້ຳໝາກຂາມ, ນ້ຳ ໝາກນາວ, ນ້ຳຢາສະຜົມ, ນ້ຳຢາລ້າງຫ້ອງນ້ຳ, ນ້ຳກິດໃສ່ໝໍ້ໄຟ.

ບົດທີ 3

ຫຼັກການນຳໃຊ້ວັດຖຸໂດຍທົ່ວໄປ

I. ການນຳໃຊ້ວັດຖຸໃນຊີວິດປະຈຳວັນ

ໃນຊີວິດປະຈຳວັນຄົນເຮົາຕ້ອງນຳໃຊ້ສິ່ງວັດຖຸຫຼາຍໆຢ່າງຄື:

- ໃຊ້ໃນການບໍລິໂພກ: ປາກະບ່ອງ, ຢາປົວພະຍາດ...
- ໃຊ້ອຸປະໂພກ: ຢາຂ້າຫຍ້າ, ຢາຂ້າແມງໄມ້...

ຍ້ອນສິ່ງວັດຖຸຕ່າງໆ ທີ່ກ່າວມານັ້ນ ມີຄຸນປະໂຫຍດທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ດັ່ງນັ້ນ, ຖ້າໃຊ້ບໍ່ຖືກວິທີ ອາດເປັນອັນຕະລາຍຕໍ່ຜູ້ໃຊ້ ແລະ ຜູ້ອື່ນ ໂດຍກະທົບທາງກົງ ແລະ ທາງອ້ອມ ສະນັ້ນ, ກ່ອນຈະນຳໃຊ້ສິ່ງວັດຖຸຕ່າງໆ ຕ້ອງສຶກສາເຖິງຜົນປະໂຫຍດ, ຜົນກະທົບ ແລະ ວິທີນຳໃຊ້ຢ່າງຖືກຕ້ອງຕາມຫຼັກການ.

II. ຫຼັກການນຳໃຊ້ວັດຖຸໂດຍທົ່ວໄປ

ການນຳໃຊ້ວັດຖຸຕ່າງໆ ທີ່ຖືກຕ້ອງ ຄວນປະຕິບັດຕາມຫຼັກການດັ່ງນີ້:

1. ສຶກສາລັກສະນະຂອງສິ່ງວັດຖຸນັ້ນ ເຊັ່ນ: ລັກສະນະອາຊິດ, ບາເຊີ, ຄວາມເປັນພິດ ແລະ ຄວາມຈຳເປັນທີ່ຈະຕ້ອງໃຊ້.
2. ໃຫ້ອ່ານຄຳແນະນຳວິທີການໃຊ້ຢູ່ໃນສະຫຼາກກຳກັບ ແລະ ປະຕິບັດຢ່າງຖືກຕ້ອງ
3. ສັງເກດເບິ່ງຜະລິດຕະພັນວ່າໄດ້ຜ່ານການຮັບຮອງ ແລະ ອະນຸຍາດໃຫ້ນຳໃຊ້ຈາກອົງການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ຫຼື ບໍ່, ວັນທີຜະລິດ ແລະ ວັນທີໝົດອາຍຸການນຳໃຊ້.
4. ສຶກສາເຖິງຜົນກະທົບຕໍ່ຜູ້ໃຊ້ຜູ້ອື່ນໆ... ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ, ຖ້າສາມາດໃຊ້ສິ່ງອື່ນ ຫຼື ວິທີອື່ນທີ່ປອດໄພກວ່າກໍຄວນນຳໃຊ້ແທນ.

ຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ

1. ການນຳໃຊ້ສິ່ງວັດຖຸທີ່ຖືກຕ້ອງຄວນປະຕິບັດແນວໃດ?
2. ກ່ອນບໍລິໂພກອາຫານສຳເລັດຮູບຄວນສັງເກດຫຍັງແດ່ ?
3. ເມື່ອນັກຮຽນເຈັບ ຖ້າຈຳເປັນຕ້ອງໃຊ້ຢາຄວນເຮັດແນວໃດ ?
4. ຖ້າໃສ່ປຸຍຜັກໃນປະລິມານຫຼາຍຈະມີຜົນກະທົບທາງກົງ ຫຼື ທາງອ້ອມຕໍ່ຄົນເຮົາແນວໃດ?
5. ເປັນຫຍັງຈຶ່ງຫ້າມໃຊ້ໂທລະສັບຢູ່ໃກ້ປ້ຳນ້ຳມັນ?

ພາກທີ II

ສັນຍາລັກເຄມີ ແລະ ການແຍກທາດຕ່າງໆ

ບົດທີ 4

ສັນຍາລັກເຄມີຂອງທາດມູນ

ທາດເຄມີ ມີຫຼາຍທາດໃນນັ້ນແຕ່ລະທາດມີປະລິມານຫຼາຍໜ້ອຍຕ່າງກັນ, ສີສັນຕ່າງກັນ ແລະ ຄົງຕົວຢູ່ພາວະແຕກຕ່າງກັນ, ຍ້ອນສາເຫດດັ່ງກ່າວນັກເຄມີສາດຈຶ່ງໄດ້ກຳນົດໃຫ້ແຕ່ລະທາດມູນມີສັນຍາລັກສະເພາະຂອງມັນ.

ການກຳນົດສັນຍາລັກເຄມີຂອງແຕ່ລະທາດຢູ່ໃນແຕ່ລະໄລຍະເວລາມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນ ແຕ່ປະຈຸບັນການນຳໃຊ້ສັນຍາລັກເຄມີທີ່ກວ້າງຂວາງແມ່ນການກຳນົດເອົາຕົວອັກສອນທຳອິດ (ອັກສອນໃຫຍ່)ຂອງຊື່ທາດນັ້ນໃນພາສາລາແຕ່ງເປັນສັນຍາລັກ. ໃນກໍລະນີມີຊື່ຂອງຫຼາຍທາດທີ່ຕົວອັກສອນທຳອິດຄືກັນ, ເພິ່ນໄດ້ກຳນົດເອົາອັກສອນໃດໜຶ່ງ(ອັກສອນນ້ອຍ), ໃນຊື່ຂອງແຕ່ລະທາດຕື່ມໃສ່ຕົວອັກສອນທຳອິດ, ດັ່ງໃນຕາຕະລາງທາດມູນເຄມີບາງທາດລຸ່ມນີ້:

ຊື່ເປັນພາສາລາວ	ຊື່ເປັນພາສາລາແຕ່ງ	ສັນຍາລັກ	ມວນສານອາໂຕມ
ເນອີງ	Neon	Ne	20
ອົກຊີແຊນ	Oxygenium	O	16
ຮີໂດຼແຊນ	Hydrogenium	H	1
ນິໂຕຣແຊນ	Nitrogenium	N	14
ຊິນ	Plumbum	Pb	207
ບາ	Hydrargyrum	Hg	201
ຄຳ	Aurum	Au	197
ເງິນ	Argentum	Ag	108
ກົວ	Stannum	Sn	119
ສັງກະສີ	Zincum	Zn	65
ທອງ	Cuprum	Cu	64
ເຫຼັກ	Ferrum	Fe	56
ອາລູມິນີອອມ	Aluminium	Al	27
ກາກບອນ	Carboneum	C	12

ນາຕຣີອອມ	Natrium	Na	23
ມາເຢຊີອອມ	Magnesium	Mg	24
ຟິດຟໍ	Phosphorus	P	31
ມາດ	Sulfur	S	32
ກໍຣ໌	Chlorum	Cl	35,5
ກາລີອອມ	Kalium	K	39
ການຊີອອມ	Calcium	Ca	40
ມັງການ	Manganum	Mn	55
ອີອີດ	Iodium	I	127
ຊີລີຊີອອມ	Silicium	Si	28

ຕາຕະລາງທາດມູນເຄມີຈຳນວນໜຶ່ງ

ການກຳນົດສັນຍາລັກແບບໃຊ້ຕົວອັກສອນນີ້ຖືກນຳໃຊ້ເປັນສັນຍາລັກສາກົນຍ້ອນວ່ານຳໃຊ້ງ່າຍ

ຄຳຖາມຄົ້ນຄ້ວາ

1. ສັນຍາລັກເຄມີກຳນົດເອົາມາຈາກໃສ ?
2. ໃຫ້ຍົກຕົວຢ່າງການກຳນົດສັນຍາລັກເຄມີຂອງທາດ ?
3. ທາດມູນເຄມີຕໍ່ໄປນີ້ມີມວນສານອາໂຕມເທົ່າໃດ ?

ກ Cu , ຂ Zn, ຄ Au.

ບົດທີ 5

ທາດດຽວ, ທາດປະສົມ ແລະ ທາດສົມປົນ

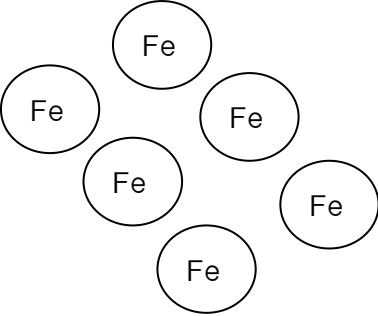
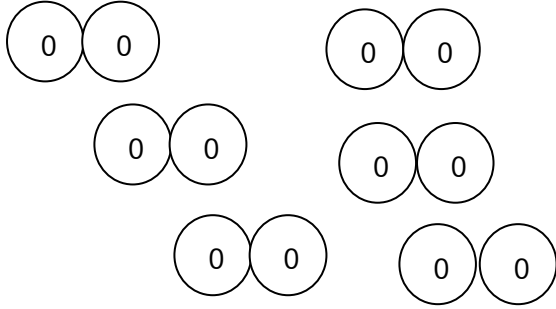
I. ທາດດຽວ

ທາດຕ່າງໆເຊິ່ງອານຸພາກທີ່ປະກອບເປັນມັນ, ມີພຽງອາໂຕມຂອງທາດມູນຊະນິດດຽວ, ເຊັ່ນວ່າ ທາດດຽວ

- ເຫຼັກ: ອານຸພາກທີ່ປະກອບເປັນເຫຼັກແມ່ນອາໂຕມ ແລະ ບັນດາອາໂຕມທີ່ປະກອບເປັນເຫຼັກ ມີພຽງ ອາໂຕມຂອງເຫຼັກພຽງທາດມູນດຽວ.

- ອີກຊີແຊນ: ອານຸພາກທີ່ປະກອບເປັນອີກຊີແຊນແມ່ນໂມເລກຸນແຕ່ໂມເລກຸນຂອງອີກຊີແຊນພັດ ປະກອບມາຈາກ 2 ອາໂຕມ ອີກຊີແຊນຈັບກັນເຂົ້າ

ຮູບແຜນວາດສະແດງໂຄງສ້າງຂອງທາດດຽວ

ເຫຼັກ	ອີກຊີແຊນ:

II. ທາດປະສົມ

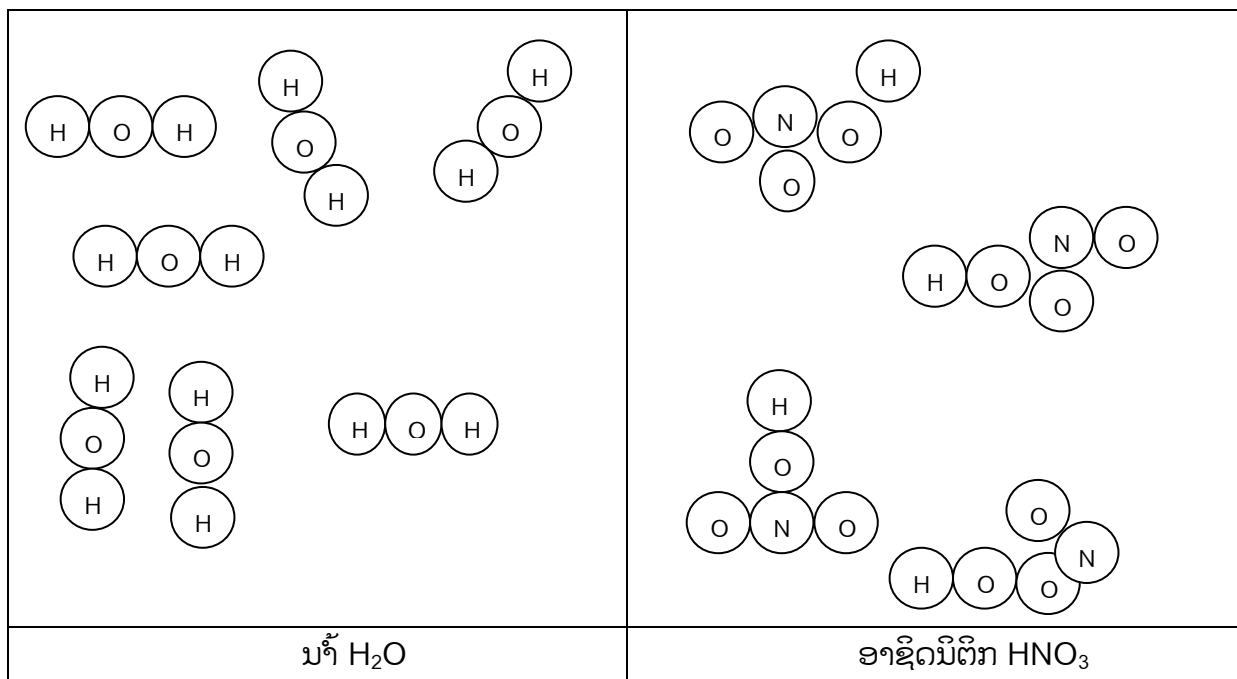
ທາດຕ່າງໆທີ່ອະນຸພາກປະກອບເປັນມັນ, ປະກອບດ້ວຍສອງ ຫຼື ຫຼາຍອາໂຕມຂອງຫຼາຍທາດມູນ ເອີ້ນວ່າທາດປະສົມ

ຕົວຢ່າງ

- ນ້ຳອະນຸພາກທີ່ປະກອບເປັນໂມເລກຸນນ້ຳປະກອບມາຈາກໜຶ່ງອາໂຕມຮີໂດຼແຊນ ແລະ ໜຶ່ງອາໂຕມ ຂອງທາດມູນອີກຊີແຊນ.

- ອາຊິດນິຕິກ: ໂມເລກຸນຂອງມັນເປັນປະກອບມາຈາກໜຶ່ງອາໂຕມຮີໂດຼແຊນ ແລະ ໜຶ່ງອາໂຕມ ຂອງ ອີກຊີແຊນ.

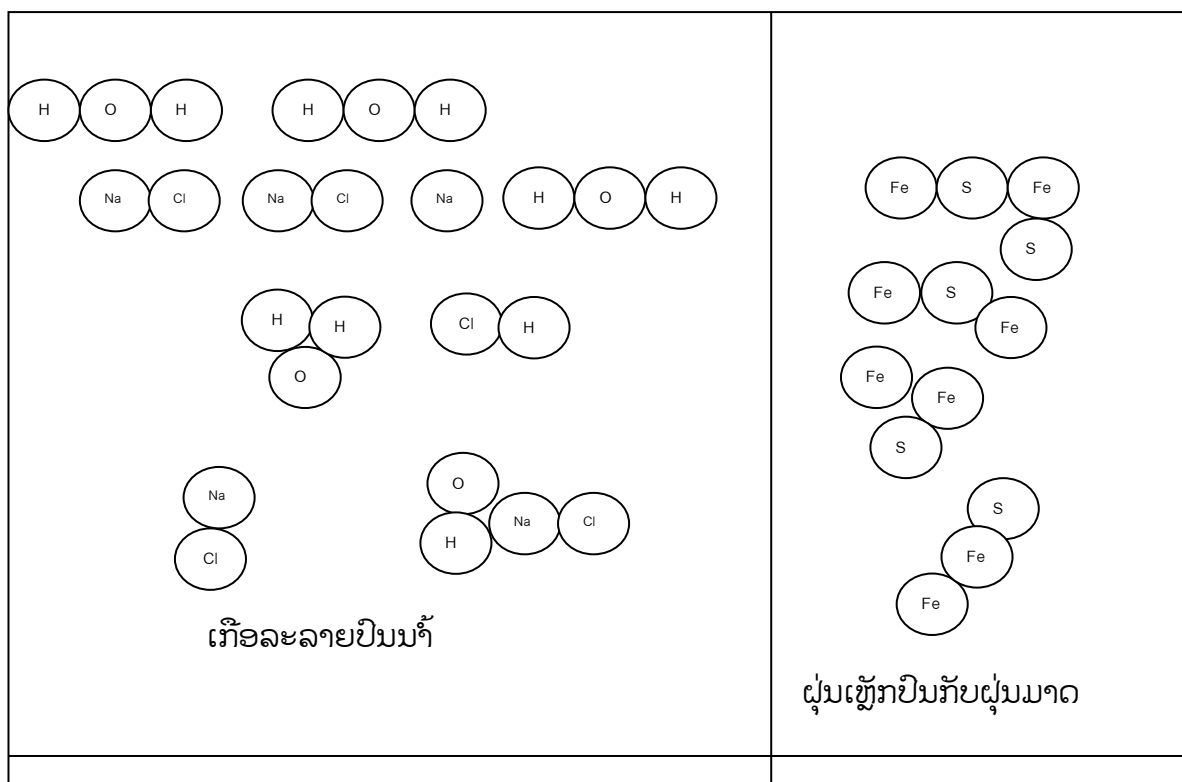
ແຜນວາດສະແດງໂຄງສ້າງຂອງທາດປະສົມ

III.ທາດສົມປົນ(ຫຼື ທາດປົນ)

ແມ່ນທາດທີ່ປະກອບດ້ວຍອະນຸພາກ (ອາໂຕມ ຫຼື ໂມເລກຸນ) ຂອງສອງ ຫຼື ຫຼາຍທາດປົນກັນ ໂດຍບໍ່ມີປະກົດການທາງເຄມີເກີດຂຶ້ນ.

ແຜນວາດສະແດງໂຄງສ້າງຂອງທາດສົມປົນ

ຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ

1. ທາດດຽວເປັນທາດແນວໃດ? ຈົ່ງຍົກຕົວຢ່າງ
2. ທາດປະສົມແມ່ນທາດແນວໃດ?
3. ທາດປົນແມ່ນທາດແນວໃດ?
4. ທາດຕໍ່ໄປນີ້ອັນໃດແມ່ນທາດປະສົມ
ກ. O_2 , ຂ. H_2O , ຄ. I_2

ບົດທີ 6

ອາໂຕມ ແລະ ໂມເລກຸນ

I. ອາໂຕມ:

1.1. ອາໂຕມແມ່ນຫຍັງ

ແມ່ນອະນຸພາກທີ່ນ້ອຍທີ່ສຸດ ແຂງແກ່ນທີ່ສຸດ ແລະ ບໍ່ສາມາດຕັດແບ່ງໃຫ້ນ້ອຍກວ່ານັ້ນໄດ້ອີກ ດ້ວຍວິທີກົນຈັກ ແລະ ເຄມີ ເອີ້ນວ່າ: ອາໂຕມ.

ຄຳວ່າ: ອາໂຕມ ແມ່ນໄດ້ມາຈາກພາສາເກຣັກ, ເຊິ່ງມີຄວາມໝາຍວ່າ: ນ້ອຍທີ່ສຸດ (ບໍ່ສາມາດ ແບ່ງໄດ້ອີກ).

ອາໂຕມແບ່ງອອກເປັນສອງພາກສ່ວນຄື: ພາກສ່ວນແກນ ແລະ ອີເລັກຕຣົງ

1.2. ການປະກອບສ້າງຂອງອາໂຕມ

ຈາກການຄົ້ນຄວ້າຂອງນັກວິທະຍາສາດ, ທ່ານເດໂມກຣິດ, ພົບວ່າ ອາໂຕມ ເຖິງຈະເປັນອະນຸ ພາກທີ່ນ້ອຍທີ່ສຸດ, ແຕ່ກໍ່ຍັງມີອົງປະກອບສ້າງທີ່ເປັນພື້ນຖານຕົ້ນຕໍ ຄື:

- ເອເລັກຕຣົງ: ມີສັນຍາລັກແມ່ນ (e^-)
- ໂປຣຕົງ: ມີສັນຍາລັກແມ່ນ (p^+)
- ເນີຕຣົງ: ມີສັນຍາລັກແມ່ນ (n^-)

ກ. ເອເລັກຕຣົງ (e^-)

ເປັນອະນຸພາກທີ່ບັນຈຸໄຟຟ້າລົບເຄື່ອນທີ່ອ້ອມນິວເຄຼຍ, ເອເລັກຕຣົງມີຂະໜາດນ້ອຍຫຼາຍ ບັນ ດາເອເລັກຕຣົງທີ່ຢູ່ຊັ້ນນອກສຸດ, ເປັນເອເລັກຕຣົງທີ່ບໍ່ໝັ້ນຄົງ, ຢູ່ກັບອາໂຕມຂອງມັນ, ເພິ່ນເອີ້ນວ່າ: ເອ ເລັກຕຣົງເສລີ

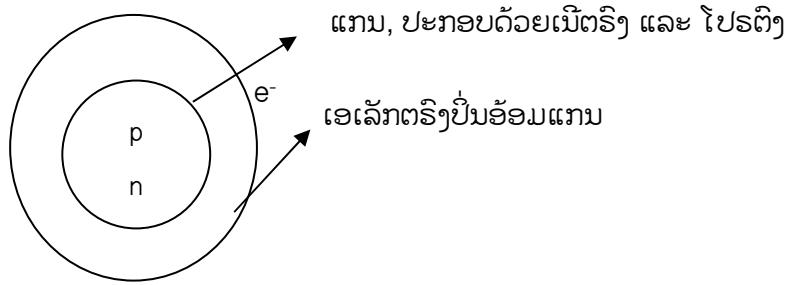
ຂ. ໂປຣຕົງ (p^+)

ເປັນອະນຸພາກທີ່ບັນຈຸໄຟຟ້າບວກ (+) ໂປຣຕົງ ມີມວນສານໃຫຍ່ກວ່າ ເອເລັກຕຣົງ ບັນຈຸຢູ່ ໃນແກນ.

ຄ. ເນີຕຣົງ (n^-)

ເປັນອະນຸພາກທີ່ບໍ່ບັນຈຸໄຟຟ້າ (ຈາວໄຟຟ້າ) ເນີຕຣົງມີຂະໜາດ ແລະ ມວນສານທຽບເທົ່າດັບ ໂປຣຕົງ, ເນີຕຣົງບັນຈຸຢູ່ໃນແກນອາໂຕມ. ໃນພາວະປົກກະຕິອາໂຕມຢູ່ໃນພາວະຈາວ ຍ້ອນໄຟຟ້າບັນຈຸ ບວກ (ໂປຣຕົງ) ແລະ ໄຟຟ້າບັນຈຸລົບ (ເອເລັກຕຣົງ) ເທົ່າກັນ.

ແຜນວາດການປະກອບສ້າງຂອງອາຕອມ

II. ໂມເລກຸນ

ແມ່ນບັນດາອະນຸພາກທີ່ປະກອບມາຈາກ ໜຶ່ງ ຫຼື ຫຼາຍອາໂຕມ ຂອງທາດມູນ

2.1. ໂມເລກຸນຂອງທາດດ່ຽວ

ແມ່ນປະກອບມາຈາກ 1 ຫຼື ຫຼາຍ ອາໂຕມ ຂອງທາດມູນຊະນິດດຽວ

ຕົວຢ່າງ: Au, Ag, Cu, Zn,....

O_2 , N_2 , Cl_2 , Br_2 .....

O_3 , P_4 ....

2.2. ໂມເລກຸນຂອງທາດປະສົມ

ແມ່ນປະກອບຈາກ 2 ຫຼື ຫຼາຍ ອາໂຕມ ຂອງທາດມູນ

ຕົວຢ່າງ: NaCl ເກືອກິນ

H_2O ນ້ຳ

H_2SO_4 ນ້ຳກິດ

ຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ

1. ອາໂຕມແມ່ນຫຍັງ ?
2. ອົງປະກອບທີ່ເປັນພື້ນຖານຂອງອາໂຕມມີຫຍັງແດ່ ?
3. ເປັນຫຍັງອາໂຕມໃນພາວະປົກກະຕິຈຶ່ງຈາວໄຟຟ້າ ?
4. ອະນຸພາກທີ່ປະກອບສ້າງໃນອາໂຕມອັນໃດທີ່ບໍ່ມີໄຟຟ້າບັນຈຸ
ກ. ເນີຕຣົງ, ຂ. ເອເລັກຕຣົງ, ຄ. ໂປຣຕົງ

ພາກທີ III
ສູດເຄມີ ແລະ ສົມຜົນ
ບົດທີ 7
ຄ່າເຄມີ

I. ຄ່າເຄມີແມ່ນຫຍັງ?

ແມ່ນຄຸນລັກສະນະທີ່ອາໂຕມຂອງທາດມູນໜຶ່ງໄປຈັບກັບອາໂຕມຂອງທາດມູນອື່ນດ້ວຍຈຳນວນຈຳກັດ.

ຕົວຢ່າງ ສູດຂອງນ້ຳ H_2O

H : ມີຄ່າເຄມີເທົ່າ 1

O : ມີຄ່າເຄມີເທົ່າ 2

ໝາຍຄວາມວ່າ : ຮີໂດຼແຊນໃຊ້ຄ່າເຄມີເທົ່າ 1 ເທົ່ານັ້ນ 1 ອາໂຕມເພື່ອຈັບກັບ 1 ອາໂຕມອົກຊີແຊນທີ່ມີຄ່າເຄມີເທົ່າ 2 . ດັ່ງນັ້ນ ຮີໂດຼແຊນຈຶ່ງໃສ່ 2 ອາໂຕມ ແລະ ອົກຊີແຊນໃຊ້ 1ອາໂຕມ.

ຕາຕະລາງທີ່ສະແດງຄ່າເຄມີຂອງບາງທາດມູນ

ຄ່າເຄມີ	ໂລຫະ	ອະໂລຫະ
ຄ່າເຄມີເທົ່າ 1	Na , K , Ag ,Cu , Hg	H , CL , F , I
ຄ່າເຄມີເທົ່າ 2	Mg , Ca , Ba , Cu Hg , Fe ,Zn ,Sn , Pb , Cr	O , S
ຄ່າເຄມີເທົ່າ 3	AL ; Cr , Fe	N , P
ຄ່າເຄມີເທົ່າ 4	Pb	C , SL ,S .....
ຄ່າເຄມີເທົ່າ 5		N ,P .....
ຄ່າເຄມີເທົ່າ 6		S , Cr .....

ຕາຕະລາງສະແດງຄ່າເຄມີຂອງຮາກອາຊິດ

ຄ່າເຄມີ	ກຸ່ມຮາກອາຊິດ
ຄ່າເຄມີເທົ່າ 1	NO_3 ; CH_3COO ; CLO_4 ; CN ; NO_2 .....
ຄ່າເຄມີເທົ່າ 2	CO_3 ; SO_4 ; SO_3
ຄ່າເຄມີເທົ່າ 3	PO_4

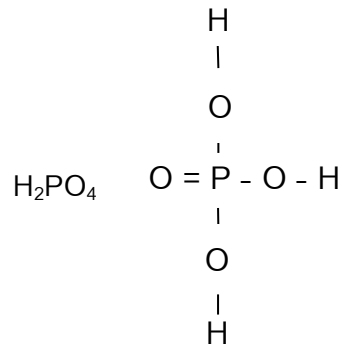
II. ການສັງເກດຄ່າເຄມີຈາກສູດທີ່ສະແດງພັນທະເຄມີ

ຕົວຢ່າງ H_2O ສູດໂຄງສ້າງ $H-O-H$

- ຮີໂດຼແຊນແຕ່ລະອາໂຕມມີ 1 ຂີດສະແດງວ່າ ຮີໂດຼແຊນ 1 ອາໂຕມມີຄ່າເຄມີ ເທົ່າ 1

- ອີກຊີແຊນມີຂີດ 2 ຂີດ, ສະແດງວ່າອາໂຕມອີກຊີແຊນມີຄ່າເຄມີ ເທົ່າ 2

ຕົວຢ່າງ

- ອີກຊີແຊນ ແຕ່ລະອາໂຕມມີສອງຂີດສະແດງວ່າ: ອີກຊີແຊນມີຄ່າເຄມີເທົ່າ 2

- ຮີໂດຼແຊນ ແຕ່ລະອາໂຕມມີ 1 ຂີດສະແດງວ່າ: ຮີໂດຼແຊນ ມີຄ່າເຄມີເທົ່າ 1

- ຟິດສະພໍ 5 ຂີດສະແດງວ່າ: ຟິດສະພໍມີຄ່າເຄມີເທົ່າ 5

ຄຳຖາມຄົ້ນຄ້ວາ

1 ຈາກສູດ Na_2O_3 , CaO , Al_2O_3 ຈະມີຄ່າເຄມີຂອງ Na , Ca , Al ຕາມລຳດັບຂໍ້ໃດ?

ກ. 2, 3, 1   ຂ. 3, 2, 1   ຄ. 1, 2, 3

2 ຈາກສູດໂຄງສ້າງ $O = Al - O - Al = O$ ຖາມວ່າ Al ມີຄ່າເຄມີເທົ່າໃດ?

ກ. 2,   ຂ. 3,   ຄ. 5

ບົດທີ 8

ສູດເຄມີຂອງທາດດ່ຽວ ແລະ ທາດປະສົມ

I. ສູດເຄມີ

ແມ່ນການໃຊ້ສັນຍາລັກແທນການຂຽນຊື່ທາດເຄມີເຊິ່ງສູດເຄມີນີ້ອາດສະແດງດ້ວຍສັນຍາລັກຂອງທາດມູນຊະນິດດ່ຽວ ຫຼື ອາດສະແດງດ້ວຍຫຼາຍສັນຍາລັກຂອງທາດມູນລວມກັນ ສູດເຄມີ ມີ 2 ຊະນິດຄື: ສູດເຄມີຂອງທາດດ່ຽວ ແລະ ສູດເຄມີຂອງທາດປະສົມ

- ສູດເຄມີຂອງທາດດ່ຽວ
ຕົວຢ່າງ O_2 , H_2 , N_2 .....
- ສູດເຄມີຂອງທາດປະສົມ
ຕົວຢ່າງ H_2O ; H_2SO_4 , HNO_3 , CO_2

II. ການສ້າງສູດເຄມີ :

ກ ການສ້າງສູດເມັ່ນອູ້ຈຳນວນອາໂຕມ

ຂຽນຈຳນວນອາໂຕມທ້ອຍໃສ່ເບື້ອງຂວາທາງດ້ານລຸ່ມຂອງສັນຍາລັກຂອງທາດຕົວຢ່າງ:

- ນາຕຣີ 2 ອາໂຕມ , ກາກບອນ 1 ອາໂຕມ, ອີກຊີແຊນ 3 ອາໂຕມສູດ Na_2CO_3
- ຮີໂດຼແຊນ 2 ອາໂຕມ ມາດ 1 ອາໂຕມ, ອີກຊີແຊນ 4 ອາໂຕມສູດ H_2SO_4

ຂ ການສ້າງສູດເມັ່ນອູ້ຄ່າເຄມີ

- ຂຽນສັນຍາລັກເຄມີຂອງທາດມູນລົງພ້ອມທັງໝາຍຄ່າເຄມີຂອງພວກມັນດ້ວຍຕົວເລກໂລແມ່ງ
- ຊອກຫາທະວີຄູນຮ່ວມໜ້ອຍທີ່ສຸດຂອງຄ່າເຄມີທີ່ສະແດງອອກນັ້ນ.
- ຫານທະວີຄູນຮ່ວມໜ້ອຍສຸດນັ້ນໃຫ້ຄ່າເຄມີຂອງແຕ່ລະທາດມູນແລ້ວຂຽນຈຳນວນທີ່ໄດ້ຮັບທ້ອຍໃສ່ເບື້ອງຂວາຂ້າງລຸ່ມສັນຍາລັກເຄມີທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ.

ຕົວຢ່າງ : III II

+ Al O ສູດ Al_2O_3

II II

+ Ca O ສູດ Cao

I II

+ Na O ສູດ Na_2O

ຄ. ການສ້າງຮູບເມື່ອຮູ້ສ່ວນຮ້ອຍ

ຕົວຢ່າງ: ທາດປະສົມຊະນິດໜຶ່ງປະກອບດ້ວຍ S ແລະ O ຮູ້ວ່າມາດ 40% ແລະ ອີກຊີແຊນ 60% ຖາມວ່າ ສູດຂຽນແນວໃດ?

ແກ້: ວ່າງທາດມູນເປັນອັດຕາສ່ວນ

$$S : O$$

$$\frac{40}{32} : \frac{60}{16} \quad \text{ເອົາສ່ວນຮ້ອຍທີ່ເພີ່ມໃຫ້ມາຫານໃຫ້ມວນສານອາໂຕມ}$$

$$\frac{1,25}{1,25} : \frac{3,75}{1,25} \quad \text{ເລືອກຜົນໄດ້ຮັບທີ່ເປັນເລກໜ້ອຍລົງເປັນຕົວ 13 ຜົນໄດ້ຮັບຖ້າເປັນເລກຖ້ວນກໍ່$$

ຫ້ອຍໃສ່ເບື້ອງຂວາສັນຍາລັກທາດມູນສູດ SO_3

ຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ

1. ສູດເຄມີແມ່ນຫຍັງ ?
2. ທາດປະສົມໜຶ່ງປະກອບດ້ວຍ Al ມີຄ່າເຄມີ III ແລະ S ມີຄ່າເຄມີ II ຖາມວ່າສູດຈະຖືກຂໍ້ໃດ ?
ກ. Al_3S_2 , ຂ. Al_2S_3 , ຄ. $AlS_{1.5}$
3. ທາດປະສົມໜຶ່ງປະກອບດ້ວຍ S ແລະ O ຮູ້ວ່າ S ມີ 50% ຖາມວ່າສູດຈະແມ່ນຂໍ້ໃດ ?
ກ. Al_3S_2 , ຂ. Al_2S_3 , ຄ. $AlS_{1.5}$

ບົດທີ 9

ສົມຜົນເຄມີ

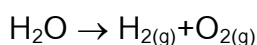
I. ສົມຜົນເຄມີ

ຖ້າເພິ່ນຮູ້ສູດຂອງທາດທີ່ເຂົ້າຮ່ວມໃນປະຕິກິລິຍາ ແລະ ທາດທີ່ໄດ້ຮັບຜົນປະຕິກິລິຍາ ເພິ່ນສາມາດສະແດງປະຕິກິລິຍານັ້ນ ດ້ວຍສົມຜົນເຄມີ.

ເພື່ອຢາກສ້າງສົມຜົນຂອງປະຕິກິລິຍາເຄມີ, ຢູ່ເບື້ອງຊ້າຍມີ ເພິ່ນຂຽນທາດທີ່ເອົາມາທຳປະຕິກິລິຍາກັນ ແລະ ຢູ່ເບື້ອງຂວາມີ ເພິ່ນຂຽນສູດທີ່ໄດ້ຮັບ ຫຼັງຈາກປະຕິກິລິຍາ ລະຫວ່າງສູດທັງໝາຍ ໃນແຕ່ລະເບື້ອງໃຫ້ໃສ່ໝາຍບວກ (+), (ຖ້າມີສູດຫຼາຍສູດ) ສ່ວນຢູ່ຫວ່າງກາງຂອງທາດຕັ້ງຕົ້ນ ແລະ ທາດຜະລິດຕະພັນ ຂອງປະຕິກິລິຍາ ໃຫ້ໃຊ້ລູກສອນຂີດໄປເບື້ອງຂວາ ສຳລັບປະຕິກິລິຍາ ກົງປັ້ນຈະມີລູກ ສອນໄປກັບ. ນອກນີ້ເພິ່ນຍັງບອກເຖິງພາວະຂອງທາດອີກດ້ວຍ ເຊັ່ນ:

- ພາວະແຂງໝາຍດ້ວຍ (s)
- ພາວະແຫຼວໝາຍດ້ວຍ (l)
- ພາວະອາຍ (ກຳສ) ໝາຍດ້ວຍ (g)

ຕົວຢ່າງ: ການວິເຄາະນ້ຳ

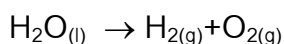

ຕົວຢ່າງ: $\text{S}_{(s)} + \text{O}_{2(g)} \rightarrow \text{SO}_{2(g)}$ ອ່ານຮີດິກຊຸນພູເຮີ

II. ການຊັງຊາສົມຜົນເຄມີ

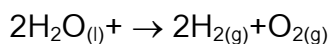
ແມ່ນການຂຽນສຳປະສິດໃສ່ຕໍ່ໜ້າສູດ ເພື່ອຊັງຊາສົມຜົນ ເຊິ່ງໝາຍຄວາມວ່າ: ເຮັດໃຫ້ຈຳນວນອາໂຕມຂອງແຕ່ລະທາດມູນ ໃນຟາກເບື້ອງຊ້າຍ ແລະ ເບື້ອງຂວາເທົ່າກັນ.

ຕົວຢ່າງ: ການພິຈາລະນາເບິ່ງສົມຜົນການວິເຄາະນ້ຳ

- ສັງເກດເບິ່ງຈຳນວນອາໂຕມຂອງອີກຊີແຊນ ເຫັນວ່າທັງສອງເບື້ອງບໍ່ເທົ່າກັນເຮົາຕື່ມເລກ 2 ໃສ່ທາງ ໜ້າຂອງນ້ຳຈະເຫັນວ່າຈຳນວນອາໂຕມຂອງອີກຊີແຊນເທົ່າກັນດັ່ງສົມຜົນ.

- ຈຳນວນອາໂຕມຮີໂດຼແຊນເຫັນວ່າເບື້ອງຊ້າຍມີ 4 ອາໂຕມ ແຕ່ເບື້ອງຂວາ ມີ 2 ອາໂຕມ ດັ່ງນັ້ນຈຶ່ງຕື່ມ 2 ໃສ່ຕໍ່ໜ້າຂອງ ຮີໂດຼແຊນ ຈາກນັ້ນສັງເກດລວມສົມຜົນຈະດຸນດ່ຽງກັນດັ່ງສົມຜົນ

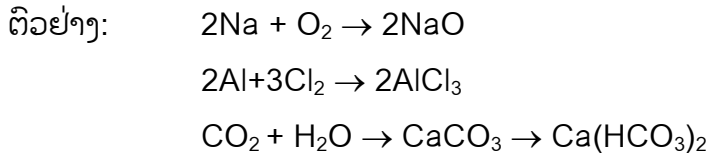
III. ປະຕິກິລິຍາແບ່ງອອກເປັນ 4 ຊະນິດຄື:

- ປະຕິກິລິຍາສັງເຄາະ (ປະສົມທາດ)
- ປະຕິກິລິຍາສັງເຄາະທາດ (ແຍກທາດ)
- ປະຕິກິລິຍາແທນບ່ອນ (ແລກທາດ)

- ປະຕິກິລິຍາແລກປ່ຽນ

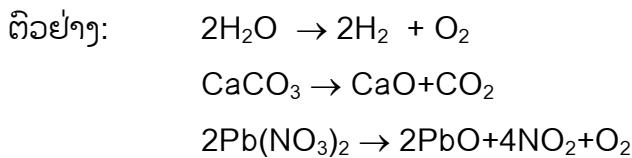
3.1. ປະຕິກິລິຍາສັງເຄາະ (ປະສົມທາດ)

ແມ່ນປະຕິກິລິຍາທີ່ເກີດຈາກທາດດ່ຽວ ຫຼື ທາດປະສົມສອງ ຫຼື ຫຼາຍທາດ ເກີດປະຕິກິລິຍາກັນ ແລ້ວປະກອບເປັນທາດປະສົມຊະນິດດຽວ

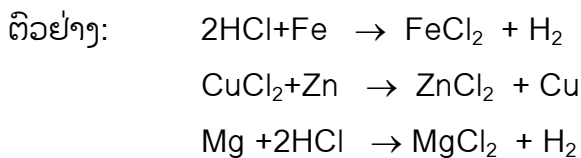
3.2. ປະຕິກິລິຍາສັງເຄາະທາດ (ແຍກທາດ)

ແມ່ນປະຕິກິລິຍາທີ່ເກີດຈາກທາດປະສົມຊະນິດດຽວ ຖືກສັງເຄາະແລ້ວໄດ້ມີຫຼາຍທາດໃໝ່ຫຼາຍ ຊະນິດເກີດຂຶ້ນ.

3.3. ປະຕິກິລິຍາແທນບ່ອນ (ແລກທາດ)

ແມ່ນປະຕິກິລິຍາລະຫວ່າງທາດດຽວ ແລະ ທາດປະສົມ ເຊິ່ງໃນນັ້ນອາໂຕມຂອງທາດດ່ຽວໄດ້ ແທນບ່ອນອາໂຕມຂອງທາດມູນໜຶ່ງຢູ່ໃນທາດປະສົມ.

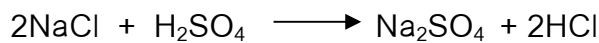

3.4 ປະຕິກິລິຍາແລກປ່ຽນ.

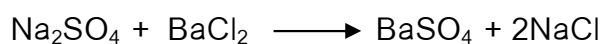
ແມ່ນ ປະຕິກິລິຍາລະຫວ່າງສອງທາດປະສົມຊຶ່ງໃນນັ້ນພວກມັນໄດ້ແລກປ່ຽນສ່ວນປະກອບ ນຳກັນ.

ຕົວຢ່າງ:

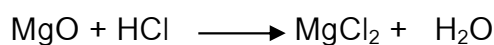
- ເກືອກັບອາຊິດ

- ເກືອກັບເກືອ

- ອີກຊິດບາເຊີກັບອາຊິດ

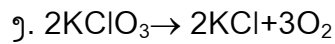
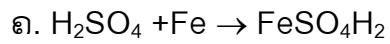
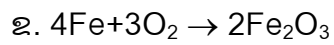
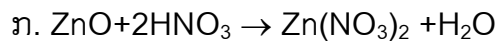

ຄຳຖາຄືນຄວ້າ

1. ສົມຜົນເຄມີແມ່ນຫຍັງ ?
2. ທາດຜະລິດຕະພັນແມ່ນທາດແນວໃດ ?
3. ລະຫວ່າງກາງຂອງ ທາດປະຕິພັນ ແລະ ທາດຜະລິດຕະພັນ ເພິ່ນໝາຍດ້ວຍຫຍັງ ?
- ກ. ໝາຍດ້ວຍບວກ (+), ຂ. ໝາຍດ້ວຍລູກສອນ $\rightarrow$, ຄ. ໝາຍດ້ວຍໝາຍເທົ່າກັບ (=)
4. ທາດຕໍ່ໄປນີ້ທາດໃດທີ່ຈັດຢູ່ໃນພາວະແຂງ ?

ກ. $\text{H}_2\text{O}_{(g)}$, ຂ. $\text{I}_{2(s)}$, ຄ. $\text{H}_{g(l)}$

5. ປະຕິກິລິຍາມີຈັກຊະນິດ? ຄືຊະນິດໃດແດ່ ?
6. ຈົ່ງບອກປະຕິກິລິຍາຕໍ່ໄປນີ້ ແມ່ນປະຕິກິລິຍາແທນປ່ອນ ?

ບົດທີ 10

ການຄິດໄລ່ຕາມສູດ ແລະ ການຄິດໄລ່ຕາມສົມຜົນ

I. ການຄິດໄລ່ຕາມສົມຜົນ

ສູດເຄມີໜຶ່ງໆ ສະແດງສ່ວນປະກອບຕ່າງໆ ທີ່ປະກອບເປັນທາດນັ້ນ ເຊິ່ງເຮົາສາມາດຄິດໄລ່ໄດ້ ຫຼື ສັງເກດໄດ້.

1.1. ການຄິດໄລ່ມວນສານໂມເລກູນ

ຢາກຊອກຫາໂມເລກູນ (M) ຂອງທາດໃດໜຶ່ງຕາມສູດເຄມີ ເຮົາຕ້ອງບອກມວນສານອາໂຕມ ຂອງແຕ່ລະທາດມູນດ້ວຍການຄູນຈຳນວນອາໂຕມຂອງແຕ່ລະທາດ ຢູ່ໃນທາດປະສົມນັ້ນ ກັບມວນສານ ອາໂຕມຂອງມັນແລ້ວບວກໃສ່ກັນ.

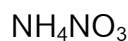
$$\text{ຕົວຢ່າງ: } M_{(\text{CO}_2)} = 12 + (16 \times 2) = 44\text{g/mol}$$

$$M_{(\text{H}_2\text{SO}_4)} = 1 \times 2 + 32 + (16 \times 4) = 98\text{g/mol}$$

1.2. ການບອກຫາສ່ວນຮ້ອຍທາງດ້ານມວນສານຂອງທາດມູນໃນທາດປະສົມ

ຢາກຊອກຫາສ່ວນຮ້ອຍຂອງທາດໃດໜຶ່ງໃນທາດປະສົມຕ້ອງເອົາມວນສານຂອງທາດດັ່ງກ່າວ ທີ່ປະກອບເຂົ້າໃນທາດນັ້ນຄູນໃຫ້ຮ້ອຍແລ້ວຫານໃຫ້ມວນສານທັງໝົດຂອງມັນ

ຕົວຢ່າງ: ຊອກຫາສ່ວນຮ້ອຍມວນສານຂອງແຕ່ລະທາດມູນໃນທາດປະສົມຕໍ່ໄປນີ້ ?

+ ຊອກສ່ວນຮ້ອຍຂອງ N_2

$$N = \frac{(14 \times 2)}{M_{\text{NH}_4\text{NO}_3}} \times 100$$

$$N = \frac{28}{80} \times 100 = 35\%$$

+ ຊອກສ່ວນຮ້ອຍຂອງ H_2

$$H = \frac{(1 \times 4)}{M_{\text{NH}_4\text{NO}_3}} \times 100$$

$$H = \frac{(1 \times 4)}{80} \times 100 = 5\%$$

+ ຊອກສ່ວນຮ້ອຍຂອງ O_2

$$O = \frac{(16 \times 3)}{M_{\text{NH}_4\text{NO}_3}} \times 100$$

$$H = \frac{(16 \times 3)}{80} \times 100 = 60\%$$

1.3. ຊອກມວນສານ

ຕົວຢ່າງ: ຈົ່ງຊອກຫາມວນສານຂອງອີກຊີແຊນທີ່ບັນຈຸຢູ່ໃນກ້າສາກກໂບນິກ 22 g ?

+ ຊອກຫາມວນສານຂອງ O₂

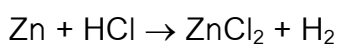
ຮູ້ວ່າ CO₂ = 44g → ມີອີກຊີແຊນ 32g

22g → x

$$\Rightarrow x = \frac{22 \times 32}{44} = 16g$$

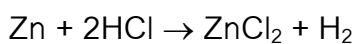
II. ການຄິດໄລ່ຕາມສົມຜົນ

ຕົວຢ່າງ: ຈົ່ງຊອກຫາມວນສານຂອງສັງກະສີກູລົວ ZnCl₂ ທີ່ເກີດຈາກການເອົາສັງກະສີ 6,5g ທຳປະຕິກິລິຍາກັບອາຊິດກູລົດ (HCl) ຕາມສົມຜົນດັ່ງນີ້:

ກ. ຊົ່ງຊາສົມຜົນ $\text{Zn} + 2\text{HCl} \rightarrow \text{ZnCl}_2 + \text{H}_2$

ຂ. ຊຽນມວນສານຂອງສັງກະສີຕາມເງື່ອນໄຂຂອງຂໍ້ໂຈດ

65g → 136g

6,5g → x

$$\Rightarrow x = \frac{6,5 \times 136}{65} = 13,6g$$

ຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ

1. ຈົ່ງຊອກຫາມວນສານໂມເລກຸນຂອງທາດຕໍ່ໄປນີ້:

ກ. O₂,   ຂ. H₂SO₄,   ຄ. CaCO₃

2. ຈົ່ງຊອກຫາມວນສານຂອງອາຍນີໂຊແຊນທີ່ເກີດຈາກການເອົາທ່ອນເຫຼັກ (Fe) ຈຳນວນ 28g ປ່ອນລົງໃສ່ນ້ຳກົດຈາງ H₂SO₄ ໄດ້ຮັບເຫຼັກ II ຊຸນຟັດ FeSO₄ ?

3. ທາດຊະນິດໜຶ່ງມີໂມເລກຸນເທົ່າ 63g ຖາມວ່າຈະຖືກກັບທາດໃດ ?

ກ. H₂CO₃,   ຂ. HNO₃,   ຄ. SO₂

ພາກທີ IV

ອີກຊີແຊນ, ອີກຊິດ ແລະ ຮີໂດຼແຊນ

ບົດທີ 11

ອີກຊີແຊນ

I. ຄຸນລັກສະນະພຶຊິກຂອງອີກຊີແຊນ

ອີກຊີແຊນເປັນກ້າສ, ບໍ່ມີສີ, ບໍ່ມີກິ່ນ, ບໍ່ມີລົດຊາດ, ໜັກກວ່າອາກາດ, ລະລາຍໃນນ້ຳໄດ້ໜ້ອຍ ມີຢູ່ໃນບັນຍາກາດປະມານ 1/5 ຂອງບໍລິມາດອາກາດ, ເມື່ອອຸນນະພູມ -183°C ເປັນທາດແຫຼວ ເມື່ອ ອຸນນະພູມ -279°C ກາຍເປັນທາດແຂງຊ່ວຍໃນການເຜົາໄໝ້ໄດ້ດີ.

II. ຄຸນລັກສະນະທາງເຄມີ

ອີກຊີແຊນສາມາດປະກອບເປັນທາດປະສົມໄດ້ກັບທຸກທາດມູນ

ຕົວຢ່າງ:

- ອີກຊີແຊນໃນອາກາດ ທຳປະຕິກິລິຍາກັບເຫຼັກກາຍເປັນອີກຊິດເຫຼັກ III (Fe_2O_3) ຫຼື ເອີ້ນວ່າ: ຂີ້ໝັ້ງເຫຼັກ ສົມຜົນ: $3\text{O}_2 + 4\text{Fe} \rightarrow 2\text{Fe}_2\text{O}_3$

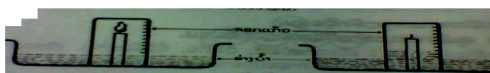
- ອີກຊີແຊນ ປະຕິກິລິຍາກັບຮີໂດຼແຊນກາຍເປັນນ້ຳ $\text{O}_2 + \text{H}_2 \rightarrow 2\text{H}_2\text{O}$

III. ອີກຊີແຊນໃນອາກາດ

ອີກຊີແຊນເປັນທີ່ທາດຂາດບໍ່ໄດ້ໃນການເຜົາໄໝ້ ແລະ ອີງຕາມເງື່ອນໄຂດັ່ງກ່າວນັກວິທະຍາ ສາດຈຶ່ງສາມາດຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ: ປະລິມານຂອງອີກຊີແຊນໃນອາກາດມີປະມານ 1/5 ຂອງບໍລິມາດອາກາດ.

ເຊິ່ງສາມາດດຳເນີນກິດຈະກຳເພື່ອພິສູດດັ່ງນີ້:

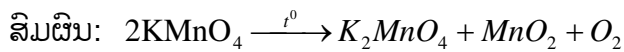
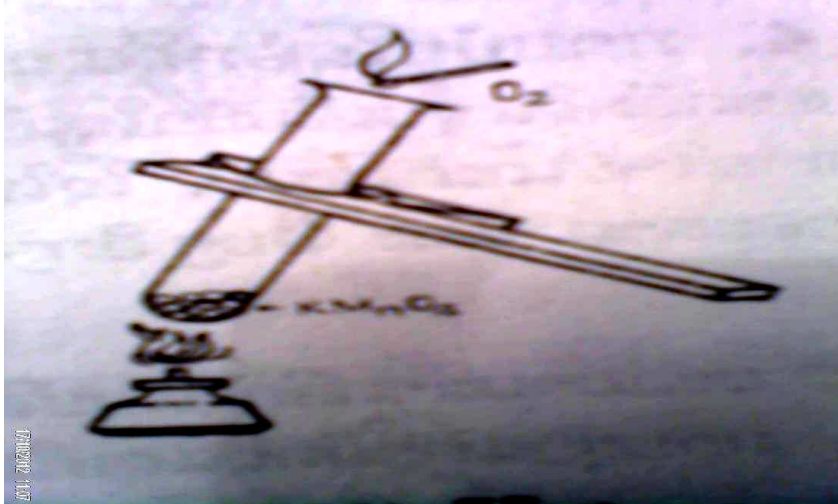
ຕົວຢ່າງ: ໄຕ້ທຽນ ຫຼື ຕະກຽງ ແລ້ວຕັ້ງໃສ່ຈານບັນຈຸ O_2 ຫຼັງຈາກນັ້ນກໍ່ເອົາຈອກແກ້ວງວມໃສ່ ແລ້ວສັງເກດເຫັນວ່າໄຟໄໝ້ໄປໄລຍະໜຶ່ງແລ້ວຈະມອດ ແລະ ຈະເຫັນມີ O_2 ຍິ່ງຂຶ້ນສັງເກດຮູບ

IV. ການປຸງແຕ່ງ ແລະ ການນຳໃຊ້

ກ. ການປຸງແຕ່ງອີກຊີແຊນໃນຫ້ອງທົດລອງ

ໃນຫ້ອງທົດລອງເພິ່ນຜະລິດອີກຊີແຊນໂດຍການເຜົາກາລີອອມແປັກມັງການັດ (KMnO₄)

ຂ. ການນຳໃຊ້

ທາດອີກຊີແຊນມີປະໂຫຍດຫຼາຍຢ່າງເຊັ່ນ:

- ໃຊ້ເຂົ້າໃນການຫານໃຈ ຄື:
- + ຊ່ວຍຄົນເຈັບຫາຍໃຈ
- + ຊ່ວຍໃນການດຳນໍ້າ
- + ໃຊ້ໃນເຄື່ອງບິນ

ຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ

1. ຈົ່ງບອກຄຸນລັກສະນະທາງພຶດຕະກຳຂອງອີກຊີແຊນມີຄືແນວໃດ ?
2. ຈົ່ງບອກປະລິມານຂອງອີກຊີແຊນ ທີ່ມີຢູ່ໃນອາກາດ ມີປະມານເທົ່າໃດ ?
3. ຄຳເວົ້າຕໍ່ໄປນີ້ຂໍໃດຖືກຕ້ອງ ?
  - ກ. ອີກຊີແຊນໃຊ້ເພື່ອມອດໄຟ
  - ຂ. ອີກຊີແຊນມີສູດໂມເລກຸນແມ່ນ O₃
  - ຄ. ອີກຊີແຊນມີມວນສານໂມເລກຸນເທົ່າກັບ 32g

ບົດທີ 12

ອີກຊິດ

I. ອີກຊິດ

ອີກຊິດແມ່ນທາດປະສົມໜຶ່ງເຊິ່ງປະກອບດ້ວຍອີກຊີແຊນ ແລະ ທາດອື່ນອີກຊິດໄດ້ແບ່ງອອກ ເປັນສອງຊະນິດຄື:

- ອີກຊິດບາເຊີ
- ອີກຊິດອາຊິດ

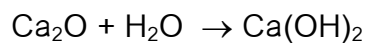
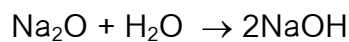
1.1 ອີກຊິດບາເຊີ

ແມ່ນອີກຊິດທີ່ປະກອບດ້ວຍອີກຊີແຊນ ແລະ ໂລຫະ ຍ້ອນວ່າອີກຊິດຊະນິດນີ້ເມື່ອລະລາຍໃນ ນ້ຳແລ້ວກາຍເປັນບາເຊີເລີຍ, ເອີ້ນວ່າ: ອີກຊິດບາເຊີ.

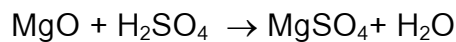
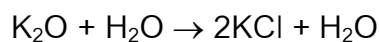
ຕົວຢ່າງ: Na_2O , K_2O , CaO .....

ກ. ລັກສະນະເຄມີຂອງອີກຊິດບາເຊີ

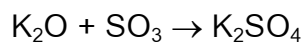
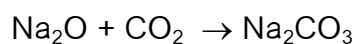
+ ອີກຊິດບາເຊີ ເກີດປະຕິກິລິຍາກັບນ້ຳໄດ້ບາເຊີ

+ ອີກຊິດບາເຊີ ປະຕິກິລິຍາ ກັບ ອາຊິດ ໄດ້ເກືອ ແລະ ນ້ຳ

+ ອີກຊິດບາເຊີ ປະຕິກິລິຍາກັບອີກຊິດອາຊິດ

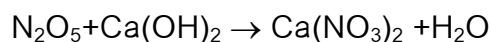
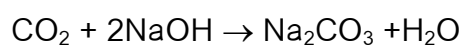
1.2. ອີກຊິດອາຊິດ

ແມ່ນອີກຊິດທີ່ປະກອບດ້ວຍອີກຊີແຊນກັບອະໂລຫະຍ້ອນອີກຊິດຊະນິດນີ້ ເມື່ອລະລາຍໃນນ້ຳ ແລ້ວໄດ້ອາຊິດ.

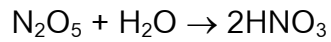
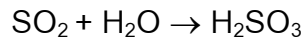
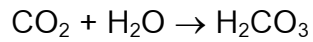
ຕົວຢ່າງ: SO_2 , N_2O_5 , P_2O_5

ກ. ລັກສະນະເຄມີຂອງອີກຊິດອາຊິດ

+ ອີກຊິດອາຊິດເມື່ອເກີດປະຕິກິລິຍາກັບບາເຊີ

+ ອີກຊິດອາຊິດ ເມື່ອປະຕິກິລິຍາກັບນ້ຳ

ຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ

1. ອີກຊິດຕໍ່ໄປນີ້ອັນໃດແມ່ນອີກຊິດອາຊິດ?

ກ. N_2O_5 ຂ. P_2O_5 ຄ. CaO

2. ອີກຊິດແບ່ງອອກເປັນຈັກຊະນິດ?

ກ. 2 ຊະນິດ   ຂ. 3 ຊະນິດ   ຄ. ບໍ່ຖືກຈັກຂໍ້

3. ຄຳເວົ້າຕໍ່ໄປນີ້ຄຳເວົ້າໃດຖືກຕ້ອງ?

ກ. ອີກຊິດອາຊິດ ປະກອບດ້ວຍອີກຊີແຊນ ແລະ ໂລຫະ

ຂ. ອີກຊິດບາເຊີ ປະກອບດ້ວຍ ອີກຊີແຊນ ແລະ ອະໂລຫະ

ຄ. ອີກຊິດບາເຊີ ປະກອບດ້ວຍອີກຊີແຊນ ແລະ ໂລຫະ

ບົດທີ 13

ນິໄລແຊນ

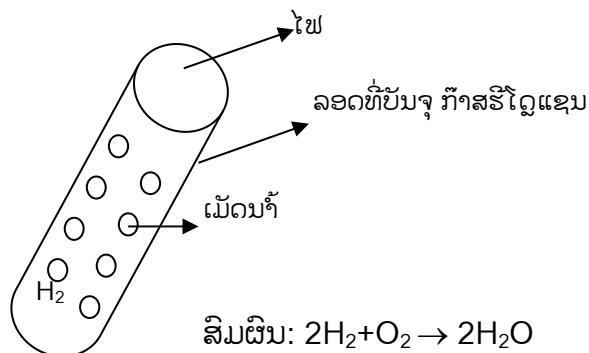
- + ສັນຍາລັກຂອງທາດມູນ ນິໄລແຊນແມ່ນ H
- + ມີມວນສານອາຕອມເທົ່າ 1,008
- + ມີສູດໂມເລກູນເທົ່າກັບ H₂
- + ມີມວນສານໂມເລກູນເທົ່າກັບ 2

I. ຄຸນລັກສະນະພິຊິກຂອງນິໄລແຊນ

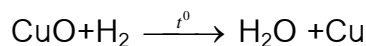
ນິໄລແຊນ ເປັນທາດອາຍບໍ່ມີກິ່ນ, ບໍ່ມີລົດຊາດ ແມ່ນທາດທີ່ເບົາກວ່າໝູ່ ໃນກົາສັງຫຼາຍ ອາຍນິໄລແຊນ ເມື່ອຖືກເປົ່າເຂົ້າໃນຝອດແຟບຈະປົວຂຶ້ນເທິງ ເຊິ່ງ ສະແດງໃຫ້ຮູ້ວ່າ ນິໄລແຊນ ເບົາກວ່າອາກາດ

II. ຄຸນລັກສະນະເຄມີຂອງນິໄລແຊນ

ກ. ນິໄລແຊນຖືກເຜົາໄໝ້ຈະກາຍເປັນນ້ຳ

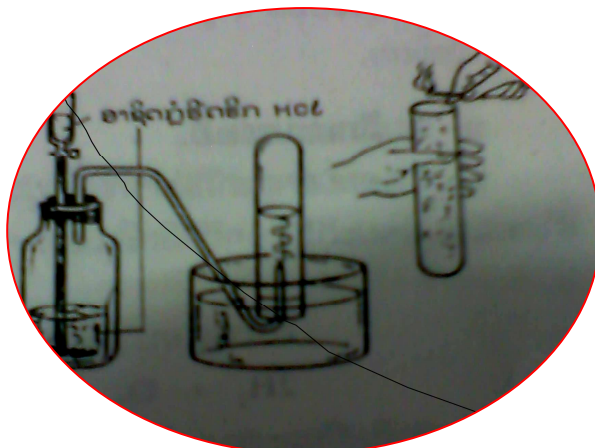

ຂ. ນິໄລແຊນປະຕິກິລິຍາກັບ ອົກຊິດທອງ

III. ການບຸງແຕ່ງນິໄລແຊນ

ສັງເກດການທົດລອງຈາກຮູບ

ຈາກການທົດລອງ ເມື່ອເຮົາປ່ອຍຕ່ອນສັງກະສີລົງໃນອາຊິດ ກໍ່ຮິດຮິກຈະເຫັນວ່າມີຟອດຫຼຸດ
ອອກຈາກສັງກະສີ ແລ້ວລອຍຂຶ້ນສູ່ໜ້າທາດແຫຼວ ຈາກນັ້ນຕ່ອນສັງກະສີ ກໍ່ຄ່ອຍລະລາຍ

IV. ການນຳໃຊ້ ຮີໂດຼແຊນ

ຍ້ອນຮີໂດຼແຊນ ມີຄຸນລັກສະນະພື້ນຖານຂອງມັນເຊັ່ນ: ມີຄວາມເບົາ ແລະ ຄວາມສາມາດໄໝ້
ແລ້ວໃຫ້ຄວາມຮ້ອນສູງ ເພິ່ນຈຶ່ງນຳໃຊ້ຮີໂດຼແຊນ.

- ໃຊ້ເຂົ້າໃນໝາກບານລຸນ ຫຼື ປູມເປົ້າສະຫວັນ ລອຍໄປໃນອາກາດ
- ໃຊ້ຜະລິດເຊື້ອໄຟ
- ໃຊ້ຜະລິດອາໂມນີຍັກ (NH_3)
- ຍ້ອນການເຜົາໄໝ້ ຮີໂດຼແຊນ ປະສົມກັບອີກຊີແຊນ ໃນອາກາດໃຫ້ແປວໄຟ ທີ່ມີອຸນນະພູມສູງ
ເຖິງ 300°C ເພິ່ນຈຶ່ງນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນການຕັດ ຫຼື ຈອດໂລຫະ

ຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ

1. ສູດໂມເລກຸນ ຂອງຮີໂດຼແຊນ ແມ່ນຂໍ້ໃດຕໍ່ໄປນີ້?
ກ. NH_3 ຂ. HCl ຄ. H_2
2. ຄຳເວົ້າຕໍ່ໄປນີ້ອັນໃດຖືກຕ້ອງທີ່ສຸດ?
ກ. ມວນສານໂມເລກຸນຂອງຮີໂດຼແຊນ ເທົ່າກັບ 1
ຂ. ຮີໂດຼແຊນ ເມື່ອເກີດປະຕິກິລິຍາກັບອີກຊີແຊນໄດ້ຮັບ CO_2
ຄ. ຮີໂດຼແຊນ ສາມາດນຳໄປບັນຈຸໃສ່ໝາກປູມເປົ້າແລ້ວລອຍໃນອາກາດໄດ້

ພາກທີ V

ໂລຫະດັ່ງ ແລະ ຈຸຮາໂລແຊນ

ບົດທີ 14

ໂລຫະດັ່ງ

ໃນຈຸໂລຫະດັ່ງປະກອບດ້ວຍ 7 ທາດມູນຄື: Li ; K ; Na ; Rb ; Cs ; Fr ແຕ່ໃນຈຸນີ້ ມີຄຸນລັກສະນະເຄມີ ແລະ ລັກສະນະພິຊິກຄ້າຍຄືກັນ. ດັ່ງນັ້ນ ຈຶ່ງເອົາທາດມູນນາຕຼີອອມຮຽນເປັນ ຕົວຢ່າງເຊິ່ງ ຈຸນີ້ຢູ່ໃນຈຸ I A ຂອງຕາຕະລາງທາດມູນເຄມີ .

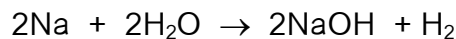
I. ທາດມູນນາຕຼີອອມ

1.1. ຄຸນລັກສະນະພິຊິກ

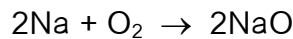
ນາຕຼີອອມມີສີຂາວເຫຼື້ອມເບົາກ່ວານ້ຳ, ອ່ອນຊຶ່ງອາດໃຊ້ມັດຕັດໄດ້, ຊັກນຳຄວາມຮ້ອນ ແລະ ໄຟຟ້າໄດ້ດີຄືກັນກັບໂລຫະອື່ນໆອຸນຫະພູມເບື້ອຍແມ່ນ 98°C

1.2. ຄຸນລັກສະນະເຄມີ

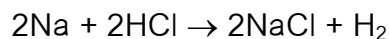
ກ. ນາຕຼີອອມທຳປະຕິກິລິຍາກັບນ້ຳ

ຂ. ນາຕຼີອອມທຳປະຕິກິລິຍາກັບອີກຊີແຊນໃນອາກາດ

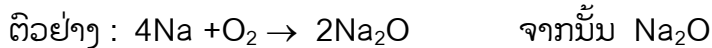
ຄ. ປະຕິກິລິຍາກັບອາຊິດ

II. ທາດປະສົມຂອງນາຕຼີອອມ

2.1. ອີກຊິດຂອງນາຕຼີອອມ

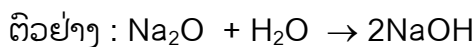
+ ນາຕຼີອອມເປັນທາດທີ່ເຄື່ອນໄຫວເຄມີແຮງສາມາດເກີດປະຕິກິລິຍາກັບອີກຊີແຊນໃນອາກາດໄດ້ງ່າຍ.

ໄດ້ເກີດປະຕິກິລິຍາກັບກາສກາກໂບນິກ

+ ອີກຊິດນາຕຼີອອມຖ້າເກີດປະຕິກິລິຍາກັບນ້ຳຈະໄດ້ບາເຊີ

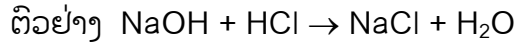

2.2. ເກືອທີ່ສຳຄັນຂອງນາຕຼີ (ເກືອນກິນ ຫຼື ເກືອກູ່ນິວນາຕຼີ).

ນາຕຼີກູ່ນິວເປັນທາດແຂງເປັນເມັດມະນີສີຂາວລະລາຍໃນນ້ຳໄດ້ດີມີລົດຊາດເຄັມ, ເປັນເກືອທີ່ມີຫຼາຍໃນທຳມະຊາດ, ເຊິ່ງສາມາດສັງເກດເອົາໄດ້ແຕ່ຢູ່ໃນທຳມະຊາດສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນຢູ່ຕາມບໍ່ແຮ່ເກືອໂດຍສະເພາະນາຕຼີກູ່ນິວເປັນທາດມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ຄົນເຮົາເຊິ່ງປະຈຸບັນການຜະລິດ NaCl ແມ່ນມີຫຼາຍໃນປະເທດເຮົາ.

+ ການປຸງແຕ່ງ NaCl ໃນຫ້ອງທົດລອງ

ເພິ່ມນ້ຳເອົາທາດປົນລະຫວ່າງ NaCl + H₂O ນີ້ໄປຕົ້ມຈົນນ້ຳລະເຫີຍອາຍອອກໝົດກໍ່

ຈະໄດ້ ເກືອ NaCl

ຄຳຖາມຄົ້ນຄ້ວາ

1 ທາດມູນ Na ຢູ່ໃນຈຸໂຕ , ໃນຕາຕະລາງຮອບວຽນ ?

ກ I A ; ຂ II A ; ຄ III A

2.ເກືອກິນມີສູດແນວໃດ ?

ກ Na₂S   ຂ NaCl   ຄ NaBr

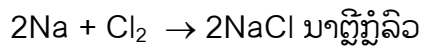
ບົດທີ 15

ຈຸຮາໂລແຊນ

ຈຸຮາໂລແຊນແມ່ນຢູ່ໃນຈຸ ທີ່ VII A ເຊິ່ງປະກອບດ້ວຍທາດມູນ F; Cl; Br ; I ແຕ່ຍ້ອນວ່າ: ທາດມູນໃນຈຸນີ້ມີຄຸນລັກສະນະຄ້າຍຄືກັນດັ່ງນັ້ນ ຈຶ່ງຂຽນທາດມູນກໍ່ເປັນ ຕົວຢ່າງ: ກູ່ Cl₂ ກູ່ ມີ ສັນຍາລັກແມ່ນ Cl ມີສູດໂມເລກູນ Cl₂ ມີມວນສານອາໂຕມ 35,5 ກູ່ ເປັນກາສທີ່ມີສີຂຽວອ່ອນມີກິ່ນ ຂົວເຮັດໃຫ້ຫາຍໃຈພິດ, ໜັກກ່ວາອາກາດປະມານ 2,5 ເທື່ອກາຍເປັນພາວະແຫຼວຢູ່ໃນອຸນຫະພູມ -35°C, ຖ້າ ຫາຍໃຈຖືກອາກາດທີ່ມີກູ່ປົນຢູ່ນໍາຈະຮູ້ສຶກເຈັບຫຼອດລົມໃນລະບົບຫາຍໃຈ, ຖ້າຫາຍໃຈເອົາ ກູ່ໃນປະລິມານອາດເປັນອັນຕະລາຍເຖິງຂັ້ນເສຍຊີວິດໄດ້.

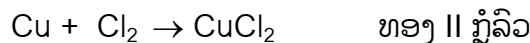
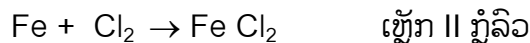
ກ ຄຸນລັກສະນະເຄມີຂອງກູ່

+ ກູ່ທໍາປະຕິກິລິຍາກັບນາຕຼີ

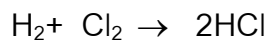

+ ປະຕິກິລິຍາກັບ Cu ; Fe

ເຜົາເສັ້ນຫຼວດ Cu ; Fe ໃຫ້ຮ້ອນແດງແລ້ວປ່ອນໃສ່ຂວດທີ່ບັນຈຸກາສກູ່ມັນຈະລຸກໄໝ້ເປັນຄວນ ສີຕັບໝູ່ຊຶ່ງແມ່ນ

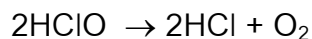
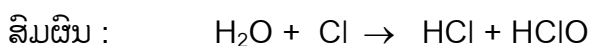

+ ປະຕິກິລິຍາກັບ H₂

+ ລັກສະນະລົບສີຂອງນໍ້າກູ່

ກາສກູ່ລະລາຍໃນນໍ້າຈະໄດ້ນໍ້າກູ່ມັນມີຄຸນສົມບັດພິເສດຄືສາມາດລົບສີຂອງຜ້າແພ, ເຈ້ຍສີໃຫ້ ຕາຍສີ

(ອີກຊີໃນພາວະອາໂຕມເປັນທາດເຄື່ອນໄຫວເຄມີແຮງ, ມັນສາມາດທໍາລາຍເມັດສີ)

II .ທາດປະສົມຂອງກູ່ (Cl)

ກ ກາສ HCl

HCl –ໃນພາວະກາສເອີ້ນວ່າ: ຮີໂດຼກູ່ຮີວ ໃນພາວະແຫຼວເອີ້ນວ່າ ອາຊິດກູ່ຮີວຮີກ

+ ກາສ HCl ສາມາດປຸງແຕ່ງໄດ້ໂດຍເອົາ

+ ຖ້າເອົາກາສ HCl –ໄປລະລາຍໃນນໍ້າຈະໄດ້ອາຊິດກູ່ຮີວຮີກ , ອາຊິດກູ່ຮີວຮີກຖ້າເຂັ້ມຈະມີກິ່ນ ຂົວ ແລະ ເກີດຄ້ວນໃນອາກາດຍ້ອນວ່າອະນຸພາກຂອງອາຊິດລະເຫີຍເປັນອາຍລອຍສູ່ອາກາດ.

ຄຳຖາມຄົ້ນຄ້ວາ

1. ທາດມູນໝູ່ຈັດຢູ່ໃນຈຸດໃດຂອງຕາຕະລາງທາດມູນເຄມີ ?
ກ. IA , ຂ. VA , ຄ. VII A
2. ຈົ່ງບອກເຖິງຄຸນລັກສະນະພິຊິກຂອງໝູ່ ?
3. ຮີໂດຣໝູ່ຮົວໝາຍເຖິງ HCl ຢູ່ໃນພາວະໃດ ?
ກ. ອາຍ ຂ. ແຂງ ຄ. ແຫຼວ

ພາກທີ VI
ອາຊິດ, ບາເຊີ ແລະ ເກືອ
ບົດທີ 16
ອາຊິດ

I. ອາຊິດ

ອາຊິດແມ່ນທາດປະສົມໜຶ່ງເຊິ່ງປະກອບດ້ວຍນິໂຕຣແຊນ ແລະ ຮາກອາຊິດ : ອາຊິດມີລົດສົມສາມາດປ່ຽນສີເຈ້ຍຕວກເມີໂຊນຈາກສີຟ້າກາຍເປັນສີແດງ

ອາຊິດເກືອທຸກຊະນິດປະຕິກິລິຍາກັບໂລຫະຈະປົດປ່ອຍອາຍນິໂຕຣແຊນ.

+ ອາຊິດໄດ້ແບ່ງອອກເປັນ 2 ຊະນິດຄື:

- ອາຊິດທີ່ບໍ່ບັນຈຸອີກຊີ
- ອາຊິດບັນຈຸອີກຊີ

1.1 ອາຊິດທີ່ບໍ່ບັນຈຸອີກຊີ

ແມ່ນອາຊິດທີ່ປະກອບດ້ວຍນິໂຕຣແຊນ ແລະ ອະໂລຫະຍົກເວັ້ນອີກຊີແຊນ

ຕົວຢ່າງ : HCl ; HBr ; HI ; HF ; H₂S.....

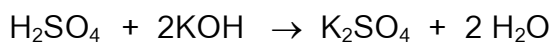
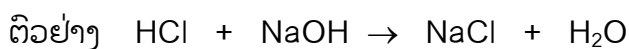
1.2 ອາຊິດບັນຈຸອີກຊີ

ແມ່ນອາຊິດທີ່ປະກອບດ້ວຍນິໂຕຣແຊນ ແລະ ອະໂລຫະທີ່ບັນຈຸອີກຊີແຊນ

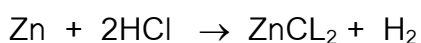
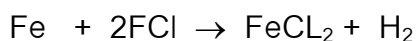
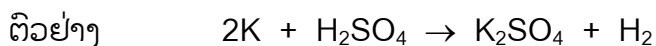
ຕົວຢ່າງ : H₂SO₄ ; HNO₃ ; H₃PO₄ ; H₂CO₃ .....

II. ລັກສະນະເຄມີຂອງອາຊິດ

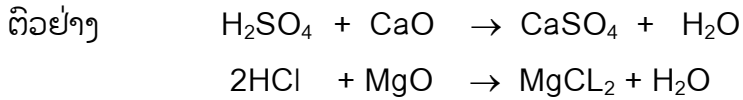
2.1 ອາຊິດເກີດປະຕິກິລິຍາກັບບາເຊີ

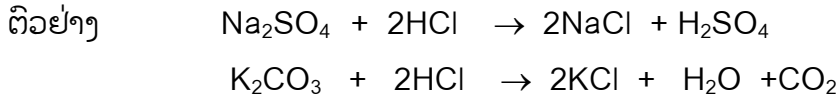
2.2 ອາຊິດເກີດປະຕິກິລິຍາກັບໂລຫະທີ່ເຄື່ອນໄຫວເຄມີແຮງກ່ວານິໂຕຣແຊນ

2.3 ອາຊິດເກີດປະຕິກິລິຍາກັບບາເຊີ

2.4 ອາຊິດເກີດປະຕິກິລິຍາກັບເກືອ

ຄໍາຖາມຄົ້ນຄ້ວາ:

- 1) ອາຊິດແບ່ງອອກເປັນຈັກຊະນິດ ?
ກ 3 ຊະນິດ ຂ 4 ຊະນິດ ຄ ບໍ່ຖືກຈັກຂໍ້
- 2) ຈາກສົມຜົນລຸ່ມນີ້:
..... + NaOH $\rightarrow$ CH₂COONa + H₂O ຖາມວ່າຈະເຕີມອາຊິດໃດໃສ່?
ກ HCl ຂ CH₂COOH ຄ H₂SO₄
- 3) ອາຊິດໃດຕໍ່ໄປນີ້ມີມວນສານໂມເລກຸນເທົ່າ 60g
ກ HNO₃ ຂ H₂CO₃ ຄ CH₂COOH
- 4) ນໍ້າກິດຈະເອົາເຈ້ຍຕວກເນີໂຊນມາຈຸມລົງເຈ້ຍຕວກເນີໂຊນຈະປ່ຽນເປັນສີຫຍັງ ?
ກ ສີຟ້າ ຂ ສີແດງ ຄ ບໍ່ປ່ຽນສີ

ບົດທີ 17

ບາເຊີ

I. ບາເຊີ

ແມ່ນທາດປະສົມທີ່ປະກອບດ້ວຍຈຸຮັດຮົກຊິດ (OH) ແລະ ໂລຫະ ຫຼື ຈຸທຽບເທົ່າໂລຫະ, ບາເຊີມີລົດຜາດ ແລະ ປຸງສີເຈ້ຍຕວກເນີໂຊນສີແດງໄປເປັນສີຟ້າ

ຕົວຢ່າງ NaOH ນາຕຼີອອມຮັດຮົກຊິດ

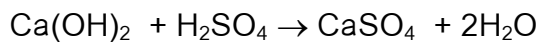
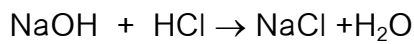
KOH ກາລິອອມຮັດຮົກຊິດ

Ca(OH)₂ ການຊີອອມຮັດຮົກຊິດ

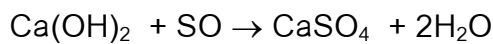
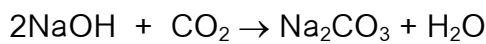
NH₂OH ອາໂມນິອອມຮັດຮົກຊິດ

II. ລັກສະນະເຄມີຂອງບາເຊີ

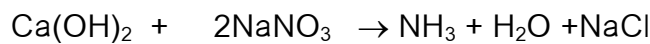
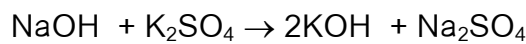
ກ. ບາເຊີທຳປະຕິກິລິຍາກັບອາຊິດ

ຂ. ບາເຊີທຳປະຕິກິລິຍາກັບອົກຊິດອາຊິດ

ຄ. ບາເຊີທຳປະຕິກິລິຍາກັບເກືອ

III ການອ່ານຊື່ຂອງບາເຊີ

- ອ່ານຊື່ຂອງໂລຫະຫຼື ຈຸທຽບເທົ່າໂລຫະແລ້ວອ່ານລົງທ້າຍດ້ວຍຮັດຮົກຊິດ

- ຖ້າໂລຫະຫາກມີຫຼາຍຄ່າເຄມີອ່ານຊື່ຂອງໂລຫະຕໍ່ດ້ວຍຄ່າເຄມີຂອງໂລຫະແລ້ວລົງທ້າຍ

ດ້ວຍຮັດຮົກຊິດ

ຕົວຢ່າງ KOH ກະລິຮັດຮົກຊິດ

Ca(OH)₂ ການຊີຮັດຮົກຊິດ

Fe(OH)₃ ເຫຼັກ III ຮັດຮົກຊິດ

Fe(OH)₂ ເຫຼັກ II ຮັດຮົກຊິດ

ຄຳຖາມຄົ້ນຄ້ວາ

1. ບາເຊີແມ່ນທາດປະສົມທີ່ມີອົງປະກອບອັນໃດສຳຄັນ ?

ກ OH ຂ H₂O ຄ H⁺

2. ທາດຕໍ່ໄປນີ້ທາດໃດແມ່ນບາເຊີ ?

ກ. C H₃COOH ,

ຂ. NH₄OH ,

ຄ . Na₂O

ບົດທີ 18

ເກືອ

I. ເກືອ

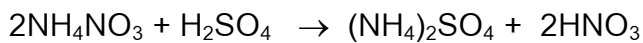
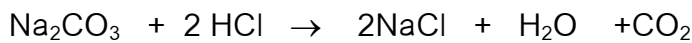
ເກືອແມ່ນທາດປະສົມຊະນິດໜຶ່ງເຊິ່ງປະກອບດ້ວຍອາໂຕມໂລຫະ ຫຼື ຈຸທຽບເທົ່າໂລຫະຈັບກັບ ເຄື່ອງອາຊິດ (ຮາກອາຊິດ)

ເກືອແບ່ງອອກເປັນ 4 ຊະນິດຄື:

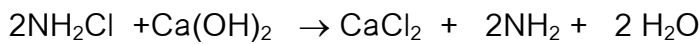
- ເກືອຈາວ : ຕົວຢ່າງ Na_2SO_4 ; CaSO_4 ; NaCl .....
- ເກືອອາຊິດ : ຕົວຢ່າງ NaHSO_4 ; $\text{Ca}(\text{HCO}_3)_2$ .....
- ເກືອບາເຊີ : ຕົວຢ່າງ $\text{AC}(\text{OH})_2\text{Cl}$; $\text{Ca}(\text{OH})\text{NO}_3$ .....
- ເກືອຊ້ອນ : ຕົວຢ່າງ NaCaPO_4 ; KNaSO_4 .....

II ລັກສະນະຂອງເກືອ

ກ ເກືອທຳປະຕິກິລິຍາກັບອາຊິດ

ຂ ເກືອທຳປະຕິກິລິຍາກັບບາເຊີ

III ການອ່ານຊື່ຂອງເກືອ

-ຖ້າໂລຫະມີຄ່າເຄມີ 1 ຄ່າ ແມ່ນອ່ານຊື່ຂອງໂລຫະຕໍ່ດ້ວຍຊື່ຂອງຮາກອາຊິດລົງທ້າຍດ້ວຍ x໐
x໑໑ x໑; ຕາມກໍລະນີ

- ຖ້າໂລຫະມີຫຼາຍຄ່າເຄມີແມ່ນອ່ານຊື່ຂອງໂລຫະຕໍ່ດ້ວຍຊື່ຂອງຮາກອາຊິດແລ້ວລົງທ້າຍດ້ວຍ x໑
x໑໑ x໑; ຕາມກໍລະນີ

ຕົວຢ່າງ : NaHSO_4 ນາຕຼີຮີໂຊຊຸນພັດ

NaCl ນາຕຼີກຼໍຣິວ

Na_2SO_3 ນາຕຼີຊຸນພັດ

ຄຳຖາມຄົ້ນຄ້ວາ

1.ທາດຕໍ່ໄປນີ້ທາດໃດແມ່ນເກືອ ?

ກ Na_2O ຂ K_2S ຄ H_2S

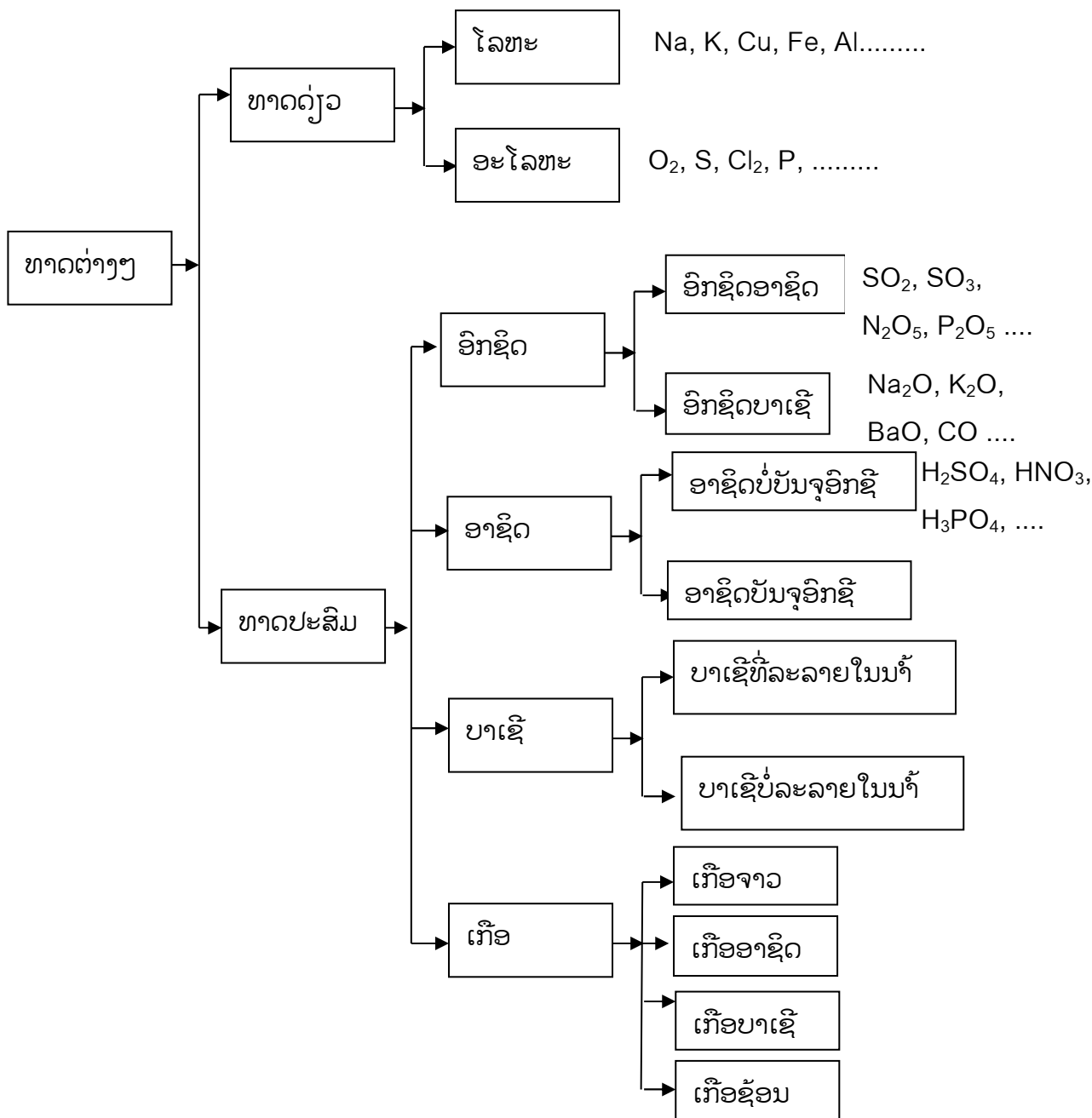
2.ຈາກສູດເຕມີ NaCl , ມີຊື່ວ່າແນວໃດ? ກ ນາຕຼີກຼໍຣິວ ຂ ນາຕຼີລັດ ຄ ນາຕຼີກຼໍລິດ

ພາກທີ V

ການຈັດແບ່ງທາດຕ່າງໆ

ບົດທີ 19

ການຈັດແບ່ງທາດ

ຄຳຖາມຄົ້ນຄ້ວາ

1. ທາດໃດຕໍ່ໄປນີ້ແມ່ນອີກຊິດ ?

ກ K_2SO_3 ຂ $NaOH$ ຄ H_2O

2. ທາດໃດແມ່ນອາຊິດຕໍ່ໄປນີ້ ?

ກ H_2O ຂ H_2S ຄ $Ca(OH)_2$

3. ທາດໃດແມ່ນບາເຊີຕໍ່ໄປນີ້ ?

ກ $CaCl_2$ ຂ NH_4OH ຄ Na_2O

4. ທາດໃດແມ່ນທາດເກືອຕໍ່ໄປນີ້ ?

ກ HCl ຂ $NaCl$ ຄ K_2O

ບົດທີ 20

ການພົວພັນລະຫວ່າງ ອີກຊິດ, ອາຊິດ , ບາເຊີ ແລະ ເກືອ

ໃນເມື່ອສຶກສາເຖິງຄຸນລັກສະນະເຄມີຂອງທາດດ່ຽວ, ອີກຊິດ, ອາຊິດ, ບາເຊີ ແລະ ເກືອແລ້ວເຮົາເຫັນວ່າລະຫວ່າງທາດດ່ຽວກ່າວມີການພົວພັນຢ່າງແໜ້ນແຟ້ນ, ຕາຕະລາງລຸ່ມນີ້ຈະສະຫຼຸບຫຍໍ້ ກ່ຽວກັບການພົວພັນນັ້ນ.

ໃນຕາຕະລາງຊື່ຂອງທາດຕ່າງໆທີ່ປະກອບເຂົ້າໃນປະຕິກິລິຍາໄດ້ຂຽນໄວ້ໃນແຖວທຳອິດເບື້ອງຊ້າຍ ແລະ ເທິງສຸດ, ສ່ວນຫ້ອງອື່ນໆຂອງຕາຕະລາງໄດ້ຂຽນຊື່ຂອງທາດທີ່ໄດ້ຮັບຫຼັງຈາກປະຕິກິລິຍາ.

	ນ້ຳ	ອະໂລຫະ (ບໍ່ມີອີກຊິ)	ອີກຊິດ ອາຊິດ	ອາຊິດ	ເກືອ
ນ້ຳ			ອາຊິດ		
ໂລຫະ		ເກືອ		ເກືອ ແລະ ຮີໂດຼແຊນ	ເກືອ ແລະ ໂລຫະ(ໃໝ່)
ອີກຊິດ ບາເຊີ	ບາເຊີ (ທາດດ່ຽວ)		ເກືອ	ເກືອ ແລະ ນ້ຳ	
ບາເຊີ			ເກືອ ແລະ ນ້ຳ	ເກືອ ແລະ ນ້ຳ	ເກືອ ແລະ ບາເຊີ (ໃໝ່)
ເກືອ				ເກືອ ແລະ ອາຊິດ(ໃໝ່)	ສອງເກືອ(ໃໝ່)

ໂດຍອີງໃສ່ຕາຕະລາງເທິງນີ້ເຮົາເຫັນວ່າ

- ໂລຫະສາມາດປະກອບເປັນອີກຊິດ, ບາເຊີ , ເປັນ ບາເຊີ ແລະ ເກືອ

- ອະໂລຫະສາມາດປະກອບເປັນ ອີກຊິດແລະ ອາຊິດ ເປັນອາຊິດ ແລະ ເກືອ

ສະນັ້ນອາດແບ່ງການປຸງແຕ່ງ ຫຼື ຜະລິດ ອີກຊິດ, ອາຊິດ, ບາເຊີ ແລະ ເກືອດ້ວຍວິທີຕ່າງໆດັ່ງລຸ່ມນີ້:

- 1) ອີກຊິດຕ່າງໆອາດຈະປຸງແຕ່ງ ຫຼື ຜະລິດດ້ວຍວິທີໃຫ້ໂລຫະ ຫຼື ອະໂລຫະປະຕິກິລິຍາປະສົມກັບອີກຊິ
  - 2) ບາເຊີປຸງແຕ່ງດ້ວຍວິທີໃຫ້ອີກຊິດ, ບາເຊີປະຕິກິລິຍາປະສົມກັບນ້ຳ ຫຼື ໃຫ້ເກືອປະຕິກິລິຍາກັບທາດດ່ຽວ.
  - 3) ອາຊິດປຸງແຕ່ງດ້ວຍວິທີໃຫ້ອີກຊິດ , ອາຊິດ, ປະຕິກິລິຍາປະສົມກັບນ້ຳ ຫຼື ໃຫ້ເກືອປະຕິກິລິຍາກັບອາຊິດ
  - 4) ເກືອປຸງແຕ່ງດ້ວຍວິທີໃຫ້ອາຊິດປະຕິກິລິຍາກັບໂລຫະ, ອີກຊິດບາເຊີ, ບາເຊີ ຫຼື ເກືອ.
- ເຮົາກໍ່ ຄວນຈື່ວ່າ: ບັນຫາທີ່ກ່າວມາຂ້າງເທິງນັ້ນພຽງແຕ່ແມ່ນວິທີລວມ, ເພື່ອປຸງແຕ່ງ ຫຼື

ຜະລິດ ອີກຊິດ, ບາເຊີ, ອາຊິດ ແລະ ເກືອ. ສະນັ້ນ ເມື່ອ ຢາກປຸງແຕ່ງທາດໃດໜຶ່ງເຮົາ ຕ້ອງຄິດໃຫ້ຄັກໆ, ເພື່ອເລືອກເອົາປະຕິກິລິຍາທີ່ເໝາະສົມເຂົ້າມາໃຊ້, ໃນບາງກໍລະນີພິ ເສດບາງວິທີກໍນຳໃຊ້ບໍ່ໄດ້.

ຕົວຢ່າງ: ຢາກປຸງແຕ່ງອາຊິດຊີລິກຊິກ ບໍ່ສາມາດປະຕິບັດດ້ວຍວິທີເອົາ SiO_2 (ຢູ່ໃນຂີ້ຊາຍ) ປະຕິກິລິຍາກັບນ້ຳ, ໄດ້ແຕ່ເອົາອາຊິດຊີລິກຊິກອາດປຸງແຕ່ງດ້ວຍວິທີອື່ນໆຄື: ໃຫ້ນາຕຼີຊີລິກາດ Na_2SiO_3 ປະຕິກິລິຍາກັບອາຊິດກູຣິກ

ຄຳຖາມຄົ້ນຄ້ວາ

1. ຈົ່ງຂຽນສົມຜົນຂອງການປະຕິກິລິຍາເພື່ອປຸງແຕ່ງ:
  - a) ອີກຊິດ
  - b) ອາຊິດ
  - c) ບາເຊີ
  - d) ເກືອ
2. ຈົ່ງຂຽນສົມຜົນຂອງການປະຕິກິລິຍາຕ່າງໆທີ່ສາມາດໃຊ້ເພື່ອປຸງແຕ່ງ
  - a) ສັງກະສີກູຣິວ
  - b) ສັງກະສີຊຸນຟາດ
  - c) ມາເຢຊີອອມຊຸນຟາດ
  - d) ມາເຢຊີອອມກູຣິວ
3. ຈົ່ງອ່ານຊື່ທາດຕ່າງໆທີ່ມີສູດດັ່ງນີ້:
  - a) Cu_2O
  - b) CuO
  - c) ZnO
  - d) Fe_2O_3
  - e) HNO_3
  - f) H_2SO_4
  - g) $\text{Ca}(\text{NO}_3)_2$
  - h) $\text{Cu}(\text{OH})_2$

ພາກທີ VIII

ທາດອົງຄະທາດຈຳນວນໜຶ່ງ

ບົດທີ 21

ທາດອົງຄະທາດຈຳນວນໜຶ່ງ

I. ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງທາດອົງຄະທາດ ແລະ ອະນົງຄະທາດ

+ ທາດອົງຄະທາດ

ແມ່ນທາດທີ່ເມື່ອຖືກເຜົາຈະຕິດໄຟ ແລະ ລຸກໄໝ້ຊຶ່ງທາດຈຳນວນນີ້ແມ່ນໄດ້ຈາກສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ

+ ທາດອະນົງຄະທາດ

ແມ່ນທາດທີ່ເມື່ອຖືກເຜົາຈະຕິດໄຟ ຈະບໍ່ລຸກໄໝ້ ໄດ້ແກ່ທາດເຄມີທີ່ໄດ້ຈາກແຮ່ທາດຕ່າງໆ.

II. ທາດປະສົມຮີໂດຼກາກບົວ

ແມ່ນທາດທີ່ປະກອບດ້ວຍຮີໂດຼແຊນ ແລະ ກາກບອນເທົ່ານັ້ນເຊິ່ງທາດປະສົມຮີໂດຼກາກບົວນີ້ມີຢູ່ໃນທຳມະຊາດ, ມີທັງຈາກສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ ແລະ ນຳແຮ່ທາດຕ່າງໆ, ແຕ່ເຮົາຈະຮຽນຮູ້ພຽງບາງທາດເທົ່ານັ້ນໃນລະດັບມັດທະຍົມສຶກສາຕອນຕົ້ນ

ກ. ເມຕານມີສູດ CH_4

ເມຕານມີຢູ່ໃນຖ່ານຫີນ, ກາສທຳມະຊາດ ແລະ ນ້ຳມັນດິບ, ເມຕານໃຊ້ເປັນເຊື້ອໄຟເຊັ່ນ: ເຕົາຖ່ານຫີນ, ເຕົາກຳສ ນອກຈາກນັ້ນຍັງໃຊ້ເປັນວັດຖຸດິບເພື່ອປຸງແຕ່ງທາດອື່ນ

ຂ. ເອຕິແລນ (C_2H_4)

ມີຢູ່ໃນກຳສທຳມະຊາດ ແລະ ນ້ຳມັນດິບເລັກໜ້ອຍ, ເອຕິແລນໃຊ້ເຂົ້າໃນການປິ່ນໝາກໄມ້ໃຫ້ສຸກໄວໃຊ້ເປັນວັດຖຸດິບໃນການປຸງແຕ່ງທາດອື່ນເຊັ່ນ: ປລາຕິກໂປລີເອຕິແຊນ ແລະ ເອຕິລິກເປັນຕົ້ນ.

ຄ. ອາເຊຕິແລນ (C_2H_2)

ເປັນອາຍທີ່ມີຢູ່ໃນດິນ, ອາຍໄຕ້ ຫຼື ຖ່ານຫີນ, ແປວໄຟຂອງອາເຊຕິແລນຈາກການເຜົາໄໝ້ຈະໃຫ້ອຸນຫະພູມສູງເຖິງ $3000^\circ C$, ດັ່ງນັ້ນ ເພິ່ນຈຶ່ງໃຊ້ເຂົ້າໃນການຈອດ ຫຼື ການຕັດໂລຫະ ນອກຈາກນັ້ນຍັງໃຊ້ເປັນວັດຖຸດິບຜະລິດທາດອື່ນໆ ເຊັ່ນ: ຢາງປລາສຕິກ, ເຕຕູາກູໂຣເອຕານ (C_2H_2Cl), ຫຼື ຕູກູເອແຕນ (C_2HCl_3) ໃຊ້ໃນການຊັກແທ້ງ ແລະ ລະລາຍໄຂມັນ.

ງ. ເຫຼົ້າເອຕິລິກ (ເອຕາໂນນ) C_2H_5OH

ປຸງແຕ່ງດ້ວຍການໝັກແປ້ງ ແລະ ນ້ຳຕານດ້ວຍຈຸລະຊີບທີ່ເອີ້ນວ່າ: ແປ້ງເຫຼົ້າ, ວັດຖຸດິບທີ່ໃຊ້ໃນການປຸງແຕ່ງເຫຼົ້າເອຕາໂນນ ມີ 2 ຊະນິດຄື:

- ຊະນິດໃຫ້ນ້ຳຕານເຊັ່ນ: ກາກນ້ຳຕານ, ນ້ຳຕານໃນຫົວຜັກກາດ, ນ້ຳຕານໄດ້ຈາກອ້ອຍ, ແລະ ນ້ຳຕານໄດ້ຈາກໝາກໄມ້...
- ຊະນິດທີ່ມີແປ້ງ ເຊັ່ນ : ເຂົ້າ, ມັນ, ສາລີ, ເຜືອກ...

- ເຫຼົ່າເອຕິລິກ ມີຄວາມສຳຄັນໃນດ້ານອຸດສາຫະກຳ ເຊັ່ນ: ໃຊ້ເຂົ້າໃນການປຸງແຕ່ງ ຢາງສັງເຄາະ, ນ້ຳຍອມສີ, ເອແຕ ແລະ ນ້ຳມັນໝາກໄມ້...

ຄຳຖາມຄົ້ນຄວ້າ

1. ເຂົ້າ ແມ່ນຈັດເປັນ ທາດອົງຄະທາດ ຫຼື ທາດອະນົງຄະທາດ ?

ກ. ທາດອົງຄະທາດ	ຂ. ທາດອະນົງຄະທາດ	ຄ. ບໍ່ຖືກຈັກຂໍ້
2. ເຫຼົ່າຂາວ ຫຼື ເຫຼົ່າເອຕາໂນນ ມີສູດຄື :

ກ. C_2H_2	ຂ. C_2H_4	ຄ. C_2H_5OH